

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษา ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 ซึ่งจะต้องศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

1. สมรรถภาพการสอน

- ความหมายของการสอนทั่วไป
- ความหมายของการสอนศิลปศึกษา
- ความหมายของสมรรถภาพด้านการสอน
- สมรรถภาพด้านการสอนของครูทั่วไป
- สมรรถภาพด้านการสอนของครูศิลปศึกษา

2. ศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา

- ความหมายของศิลปศึกษา
- การจัดการเรียนการสอนทั่วไปในระดับประถมศึกษา
- การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา

3. ลักษณะและความสำคัญของเขตการศึกษา 4

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ

สมรรถภาพด้านการสอน

ความหมายของการสอน

เกี่ยวกับความหมายของการสอนมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

วิชย ราชฤทธิ์ (2522) ได้สรุปความหมายของการสอนว่า การสอนหมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ หรือสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และลักษณะที่พึงประสงค์

ชม ภูมิภาค (2516) เกี่ยวกับความหมายของการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วิชัย ราษฎร์ศิริ ว่า การสอน คือ การกระทำของครูเพื่อให้นักเรียนเกิดผลตามความมุ่งหมายที่การศึกษาได้กำหนดเอาไว้ วิธีการสอนย่อมแตกต่างกันแล้วแต่จุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดอะไรในตัวผู้เรียน นอกจากนี้ ครูต้องยอมรับเกี่ยวกับความรับผิดชอบที่จะทำความเข้าใจถึงลักษณะของการให้บริการทางการศึกษา ที่จัดขึ้น ทั้งขอบข่าย ผลสรุป และโครงสร้างที่กำหนดขึ้นรวมทั้งการหาคำตอบเกี่ยวกับความสำเร็จเกี่ยวกับงานด้านการสอน (De Francesco, 1958)

กูด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการสอน ว่า

1. การสอน หมายถึงการกระทำเป็นการอบรม สั่งสอนนักเรียนตามสถานศึกษา โดยทั่วไป
2. การสอน หมายถึง การจัดสภาพการณ์ สถานการณ์ หรือ กิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียน หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้

โฮสฟอร์ด (Hosford, 1973) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการสอนว่า การสอน หมายถึง ความพยายามในการชักจูงผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยผ่านกระบวนการทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสอน

ไวลส์ และ โลเวลล์ (Wiles and Lovell, 1975) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ 4 นัย คือ

1. การสอน คือ การชี้แนะ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือแนะแนว จัดหาวัสดุ และสิ่งที่ส่งเสริมความคิด ให้ผู้เรียนอยากกรู้อยากเห็น
2. การสอน คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยที่ผู้สอนเป็นผู้รวบรวมความรู้ แล้วจัดความรู้เหล่านั้นให้ง่าย และน่าสนใจ
3. การสอน คือ การที่ผู้สอนทำงานร่วมกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักคิดรู้จักช่วยเหลือตัวเอง

4. การสอน คือ การแนะแนวทางให้แก่ผู้เรียน โดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และกิจกรรมที่เหมาะสมให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงาม และเกิดการพัฒนาการในแนวทางที่พึงปรารถนา ตรงกับเป้าหมายทางการศึกษา

ความหมายของการสอนศิลปศึกษา

เกี่ยวกับความหมายของการสอนศิลปศึกษา ได้มีนักการศึกษา และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิรัตน์ นิษุญไพบูลย์ (2520) ได้กล่าวถึง ความหมายของการสอนศิลปศึกษาว่า การสอนศิลปศึกษา หมายถึง การจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงออกตามความถนัดและความสามารถอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน มีโอกาสสร้างสรรค์ตามลำพัง และร่วมกับผู้อื่น ให้เด็กมีจิตสำนึกในคุณค่า และประโยชน์ของสิ่งแวดล้อม พร้อมกับนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่า และสร้างรสนิยมที่ถูกต้อง

กรมวิชาการ (2522) ได้กล่าวถึงความหมายของการสอนศิลปศึกษาว่า การสอนศิลปศึกษา หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งเน้นพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม และทักษะให้กับผู้เรียน โดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้

วิโรจน์ ชาทอง และทำนอง จันทิมา (2517) ได้ให้ความหมายของการสอนศิลปศึกษาว่า การสอนศิลปศึกษา หมายถึง การจัดประสบการณ์อันเกิดจากสิ่งแวดล้อม ที่จะช่วยเร้าหรือจูงใจให้เกิดการสร้างสรรคในตัวเอง โดยการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมไว้ในหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีโอกาสแสดงออก และจากประสบการณ์ที่ครูจัดให้ ตลอดจนประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวเอง

แลนซิ่ง (Lasing, 1976) ได้กล่าวถึง ความหมายของการสอนศิลปศึกษาว่า การสอนศิลปศึกษาหมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน ตามความสามารถและความถนัดของแต่ละคน โดยมุ่งพัฒนาการด้านสติปัญญา ความรู้สึก และค่านิยม สามารถนำความรู้ไปใช้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

จากความหมายของการสอนศิลปศึกษา ตามแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การสอนศิลปศึกษา หมายถึง การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิชาศิลปศึกษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงออกตามความสามารถ และความถนัด อย่างสนุกสนานเพลิดเพลินซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาการในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และค่านิยมที่ถูกต้อง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความหมายของสมรรถภาพการสอน

ชัมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2519) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถภาพการสอนว่า หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ครูพึงมีในการช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาทั้งสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย

กมล สุกประเสริฐ และคณะ (2533) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพการสอนว่า หมายถึง คุณสมบัติอันเกิดจาก ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และอุปนิสัย หรือ บุคลิกลักษณะ ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสามารถในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงปรารถนาได้

ดอดด์ (Dod1, 1973) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพการสอนว่า หมายถึง เจตคติ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรมของครูที่เอื้ออำนวยต่อความเจริญงอกงามของนักเรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

จากความหมายของคำว่าสมรรถภาพด้านการสอนตามแนวความคิด นักการศึกษาที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า สมรรถภาพด้านการสอน หมายถึง ทักษะ ความรู้ ความคิดรวบยอด ตลอดจนทฤษฎี กระบวนการ และเทคนิควิธีต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมอื่น ๆ ที่สังเกตได้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

สมรรถภาพด้านการสอนของครูทั่วไป

ครูในแง่ของบทบาทด้านการสอน คือ ครูเป็นแหล่งให้ความรู้ และในขณะเดียวกัน การเป็นผู้นำเสนอความรู้แก่นักเรียน อีกด้านหนึ่งครูในบทบาทของนักทดลอง (Experimenting Teacher) นั้นจะต้องเป็นทั้งนักประเมินผล (Evaluator) นักออกแบบ (Designer)

และเป็นผู้จัดการ (Manager) ทั้งในแง่ของกระบวนการผลิต และความสมบูรณ์ของผลผลิต จากกระบวนการจัดการเรียนการสอน (Madsen and Yarbrough, 1980)

กิบสัน และ ฮันท์ (Gibson and Hunt, 1965) ได้สรุปลักษณะของครูที่มี สมรรถภาพด้านการสอน ไว้ 4 ประการ คือ

1. มีความรู้ และเทคนิคในการสอนรูปแบบต่าง ๆ
2. มีทักษะในการใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน สามารถสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจได้
3. มีความขวนขวายในการหาความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติม สามารถใช้ ความรู้ในการแก้ปัญหา ได้อย่างถูกหลักวิชา
4. มีทักษะในการค้นคว้าวิจัย มีมนุษยสัมพันธ์ รักในอาชีพครู รวมไปถึงความสนใจ ในด้านต่าง ๆ เช่น สนใจในผู้เรียน สนใจในวิชาที่สอน สนใจที่จะร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน และพัฒนาอาชีพครู

คูเปอร์ เวเบอร์ และ จอห์นสัน (Cooper, Weber and Johnson, 1973) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดสมรรถภาพด้านการสอนของครู ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหา ได้แก่ ข้อเท็จจริง หลักการ คุณลักษณะทั่วไป ความรู้ และ จิตสำนึกในตัวเอง
2. ด้านการสอน ได้แก่ พฤติกรรมในการสอนของครู
3. ด้านผลสัมฤทธิ์ ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การที่ครูสามารถทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ อารมณ์ และสติปัญญา

ฮอลล์ และ โจนส์ (Hall and Jones, 1976) ได้จำแนกสมรรถภาพด้าน การสอนของครูออกเป็นสมรรถภาพด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ

1. สมรรถภาพด้านสติปัญญา เป็นสมรรถภาพที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เชี่ยวชาญ ความแม่นยำในเนื้อหา การวิเคราะห์โปรแกรม และหลักสูตร
2. สมรรถภาพด้านอารมณ์ และความรู้สึทางจิตใจ เป็นสมรรถภาพที่เกี่ยวข้อง กับค่านิยม ความสนใจ และความซาบซึ้งในอาชีพ

3. สมรรถภาพด้านการปฏิบัติการสอน เป็นสมรรถภาพด้านการสอน การจัดสื่อการสอน การตั้งคำถาม
4. สมรรถภาพด้านผลสัมฤทธิ์ในการสอน เป็นสมรรถภาพในการทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน
5. สมรรถภาพในการศึกษาหาความรู้ เป็นสมรรถภาพที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสบการณ์ในตัวครู

ไวแกนต์ (Weigand, 1977) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอนของครูได้ 7 ประการ คือ

1. ทักษะในการประเมินลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก
2. ทักษะในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. ทักษะในการสร้างแรงจูงใจ
4. ทักษะในการใช้คำถาม
5. ทักษะในการจัดลำดับขั้นในการสอน
6. ทักษะในการวัดผลประเมินผล
7. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

ดัทตัน และ ฮอคเคทท์ (Dutton and Hockett, 1962) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพด้านการสอน ของครูระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ครูต้องเรียนรู้ในการทำความรู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคน
2. ครูควรสร้าง และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กทั้งในส่วนรวม และเป็นรายกรณี
3. ครูควรจัด และดำรงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่น่าสนใจ ถูกสุขลักษณะ กระตุ้นและเอื้อผลประ โยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน
4. ครูควรรู้จักวางแผน และการจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว อันพึงประสงค์ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ควรสัมพันธ์กับเป้าหมายทางการศึกษาที่สามารถยอมรับได้

5. ครูควรมีการริเริ่ม และรู้จักบริหารกิจกรรมจัดชั้น ประจำวันในห้องเรียน
6. ครูควรควบคุม ความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และ การช่วยเหลือให้นักเรียนรู้จักควบคุมตัวเอง
7. ครูควรประเมินผลประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน และประสิทธิภาพ ของประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก
8. ครูควรมีการบันทึก ความต้องการด้านต่าง ๆ ความก้าวหน้า และความสำเร้จ ของนักเรียน
9. ครูควรติดต่อสื่อสาร และ ประสานงานกับ พ่อ แม่ ผู้ปกครองของนักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ในสังคม
10. ครู ควรร่วมมือกับครูคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ร่วมงานในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อสร้าง คณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ

สตอห์ล และ แอนซาโลน (Stahl and Anzalone, 1970) ได้กล่าวถึง สมรรถภาพของครูระดับประถมศึกษา ว่า ครูที่มีประสิทธิภาพควรมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. เป็นนักวินิจฉัย คือ สมรรถภาพเกี่ยวกับความสามารถรู้ระดับการเรียนรู้ของ นักเรียนแต่ละคนให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยปราศจากการขัดขวางของสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ครูสามารถประเมิน ระดับความก้าวหน้าของงานที่มอบหมาย สิ่งที่ทำให้เด็กสนใจ ความพึงพอใจของเด็กเมื่อได้รับมอบหมายงานชิ้นใหม่ ให้เด็กสามารถกำหนดความสามารถ ของตัวเองในการรับเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์ จากการประเมินผลตัวเอง และการยอมรับถึง ความล้มเหลว
2. เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ ครูควรทำความคุ้นเคยกับ วัสดุ และ เครื่องมือ รู้ถึงระดับความพร้อม และความยากง่ายในการนำวัสดุไปใช้งาน ความเข้าใจ เกี่ยวกับประโยชน์ และรู้ถึงเป้าหมายถึงการใช้วัสดุไปใช้งาน ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ และรู้ถึงเป้าหมายถึงการใช้วัสดุอย่างฉลาด นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่าง เนื้อหา และชนิดของสื่อด้วย
3. เป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนรู้ ครูควรเป็นทั้งผู้ช่วย และ ผู้ให้ คำแนะนำในการเรียนรู้มากกว่าจะเป็นผู้ป้อนความรู้ให้กับผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงาน ด้วยกัน เพื่อจะได้เรียนรู้การประเมินและเรียนรู้จากผู้อื่น

บราวน์ โอเก้ และ บราวน์ (Brown, Oke and Brown, 1982) ได้กล่าวถึงกิจกรรมของครูที่มีความสัมพันธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยจำแนกลักษณะของกิจกรรมที่จัดออกเป็น 6 ประการ คือ

1. ความเข้าใจในตัวผู้เรียน ครูจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับของผู้เรียน รวมไปถึงพฤติกรรมทุกอย่างของนักเรียนที่ปรากฏให้เห็น เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการจัดการเรียนการสอนทั้งระบบ

2. การวางแผนงาน การสร้างความคิดริเริ่มเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ ครูควรวางแผนการสอน โดยคำนึงถึงคำว่า อะไร เมื่อไร และอย่างไร คำว่า อะไร หมายถึง การกำหนดเป้าหมายและเนื้อหา คำว่า เมื่อไร คือเมื่อไร จะสอนเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสม และ คำว่า อย่างไร หมายถึง จะเลือกบทเรียนหรือหน่วยการสอนอย่างไรให้เหมาะสมกับวิธีสอน และวัสดุ และสื่อการสอน

3. การเลือก และการใช้วัสดุ และสื่อการสอน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยสื่อการสอนหลายชนิด ซึ่งต้องอาศัยทักษะในการเลือก การใช้และการประเมินผล การใช้สื่อ และสื่อเหล่านี้ต้องอาศัยการฝึกหัด และการปฏิบัติจนเกิดทักษะ

4. การจัดการเกี่ยวกับระเบียบวินัยของผู้เรียน ครูจะต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของผู้เรียน และเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ครูจะต้องอาศัยการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และจากครูท่านอื่น ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และน่าพึงพอใจ

5. การเลือก และการใช้ ยุทธวิธีการสอนที่เหมาะสม ครูควรเลือกและใช้ยุทธวิธีการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน

6. การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน ครูควรมีการประเมินความก้าวหน้าในด้านการเรียนการสอนของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นั้น เป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความสนใจ และความกระตือรือร้นของผู้เรียน ทั้งในแง่ของรางวัลแห่งความสำเร็จ และสัญญาณเตือนถึงข้อบกพร่องเพื่อกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนในอนาคต

จรรยา คุณมี (2521) กล่าวถึงสมรรถภาพของครูในด้านการสอนควรประกอบด้วยคุณลักษณะส่วนตัวที่ดี มีความสามารถด้านความรู้ทั่วไป ความลึกซึ้งในเนื้อหาที่สอน นอกจากนี้ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านการสอน คือ

1. มีความรู้ในการเตรียมการสอน และมีการเตรียมการสอนทุกครั้ง
2. เข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษา และวิชาที่สอนอย่างแท้จริง
3. สามารถใช้วิธีสอนได้อย่างเหมาะสม
4. สามารถเลือกใช้ ผลิตุอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน และรู้จักวิธี

บำรุงรักษาอุปกรณ์การสอน

5. มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ และพัฒนาการของนักเรียนเป็นอย่างดี
6. มีความสามารถในการเป็นผู้นำในชั้นเรียน
7. มีเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
8. สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
9. มีความสามารถในการปรับปรุงหลักสูตร และตำรา
10. มีความสามารถในการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน

กรมฝึกหัดครู (2525) ได้กล่าวถึงหน้าที่ด้านการสอนของครูระดับประถมศึกษาในโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูรายงานการวิจัยคณะที่ 3 การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการฝึกหัดครูที่สอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของจรรยา คุณมี ว่า งานสอนมีขอบข่ายครอบคลุมถึงการมีความพร้อมในด้านความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน หลักการประถมศึกษา หลักการสอนทั่วไป รวมถึงทักษะในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งในการจัดกิจกรรมด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาเฉพาะกลุ่มนั้นอย่างลึกซึ้ง มีทักษะในการใช้หลักสูตร การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยี การวัด และประเมินผล และมีโอกาสได้ปฏิบัติการจริงในการสังเกตการสอนและการฝึกสอน

จอห์นสัน (Johnson, 1964) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ และความรับผิดชอบของครู พอสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทในการเป็นผู้นำ หมายถึง ครูต้องศึกษาเด็ก รู้จักเด็กเป็นอย่างดี

2. บทบาทในการเป็นที่ปรึกษา หมายถึง ครูต้องรู้ปัญหา และช่วยแก้ปัญหาให้แก่เด็กได้
3. บทบาทในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอน หมายถึง ครูต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดี เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอน
4. บทบาทในการเป็นมิตร หมายถึง ครูต้องช่วยเหลือเด็กเป็นมิตรกับเด็ก
5. บทบาทในการวางจุดหมาย หมายถึง ครูต้องช่วยเหลือเด็ก และผู้ปกครอง ในการกำหนดจุดหมาย รวมทั้งการวางแผนการเรียนให้กับเด็ก
6. บทบาทในการวัดผล หมายถึง ครูต้องทำการวัดผลส่งเสริมให้เด็กรู้จักการประเมินผลงานตัวเอง และความก้าวหน้าของตัวเอง
7. บทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคม หมายถึง ครูต้องจัดประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อทำให้เด็กรู้จักสังคม ใช้ชุมชนเป็นแหล่งวิชาการ กระตุ้นให้เด็กรู้จักวิจารณ์สังคม

รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์ (2529) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูอาจารย์ที่สามารถสอนให้นักเรียนคิดเป็น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ควรมีคุณสมบัติ คือ

1. เป็นผู้มีความรู้เหมาะสม ศึกษา ค้นคว้า อยู่เสมอ
2. เป็นผู้รู้จักถ่ายทอดความรู้
3. เข้าใจในการพัฒนาการของนักเรียนที่ตนรับผิดชอบ และวัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำความรู้ดังกล่าวมาประกอบการกับการจัดเตรียมสื่อ และกิจกรรมการเรียนการสอน
4. มีความรักในตัวผู้เรียน
5. มีความเพียร อดทน และขยัน

บันลือ นฤกษ์วัน (2525) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพด้านการสอนของครู ว่า ครูที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนประถมศึกษาควรมีลักษณะพอสรุปได้ดังนี้

1. ครูควรเป็นผู้รักเด็ก ชอบอยู่ใกล้ชิดเด็ก มีความเมตตา กรุณา อดทนต่อการตอบคำถาม ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์เย็น พร้อมทั้งจะรับฟังความเห็น และรู้จักให้อภัย

2. ครูควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในห้องเรียน จัดห้องเรียน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้น่าสนใจ ทำทหายความอยาก رؤอยากเห็นของนักเรียน
3. ครูควรรู้จักใช้คำชม และส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจในตัวเอง
4. ครูควรให้ความสนใจในกิจกรรมที่นักเรียนทำอยู่ ซึ่งเป็นโอกาสที่ครูจะได้ช่วยแก้ปัญหาให้กับเด็กเกิดปัญหาในระหว่างทำกิจกรรม เป็นโอกาสที่ครูได้สังเกต และศึกษาพฤติกรรมของเด็ก อันเป็นประโยชน์ในการประเมินผลงานด้วย
5. ครูควรจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่ทันสมัยให้แก่เด็กนักเรียนซึ่งเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน
6. ครูควรมีการผู้บันทึกการปฏิบัติตน และบุคลิกภาพของนักเรียน
7. ครูควรทำหน้าที่กระตุ้น และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงออก
8. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนเมื่ออิสระในการทำงาน จัดให้มีกิจกรรมกลุ่ม และรายบุคคลควบคู่กันไปเสมอ

เกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอนของครูโดยทั่ว ๆ ไป ตามความคิดเห็นของนักวิชาการ และนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศอาจสรุปได้ดังนี้

1. สมรรถภาพด้านความรู้ และสติปัญญา ครูจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จิตวิทยาการศึกษา และความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน
2. สมรรถภาพด้านอารมณ์ ครูจะต้องมีค่านิยมที่ดี มีความจริงใจ สนใจ และรักในอาชีพ
3. สมรรถภาพด้านการปฏิบัติงานสอน ครูต้องสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. สมรรถภาพด้านสังคม ครูต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้ร่วมงาน, นักเรียน และบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
5. สมรรถภาพด้านการวัดผล และประเมินผล ครูจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างและใช้แบบวัดผลประเมินผลทั้งการวัดผลและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. สมรรถภาพด้านการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ครูจะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ในการหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมรรถภาพด้านการสอนของครูศิลปศึกษา

เกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษา มีนักการศึกษา นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาทั้งใน และต่างประเทศได้ให้ความเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

เดอ ฟรานเชสโก (De Francesco, 1958) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของครูสอนศิลปศึกษา ว่า ครูศิลปศึกษาควรประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. ครูควรยอมรับในเรื่องความรู้เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาร่วมสมัย ครูควรมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้ใหม่ และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องทางศิลปศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ครูควรยอมรับเกี่ยวกับความรู้ จิตวิทยาการศึกษา ทั้งในด้านทฤษฎี พัฒนาการ และพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งในด้านพัฒนาการอารมณ์ และสังคมของนักเรียนในแต่ละวัย
3. ครูควรยอมรับเกี่ยวกับ การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานของเด็ก และบรรยากาศในการเรียนรู้ภายในห้องทำงานศิลปะ รวมไปถึงห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วย ความเพียงพอของครุภัณฑ์ และที่ว่างภายในห้องปฏิบัติการในห้องเรียนความเพียงพอและความเหมาะสมของสื่อวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในห้องเรียน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา
4. ครูควรยอมรับต่อการประเมินผล พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อทราบข้อบกพร่อง เพื่อทำเป็นแนวในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป
5. ครูควรยอมรับเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษา ครูควรมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งควรจะมีลักษณะยืดหยุ่น สามารถปรับให้เหมาะสมสภาพแวดล้อม ให้มีความกลมกลืนกับความสามารถและความสนใจและระดับการพัฒนาของนักเรียน
6. ครูควรมีภาระกิจต่อการยอมรับเกี่ยวกับการทดลอง และการวิจัย ทั้งนี้เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้เกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษามาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สแตนฟิลด์ (Stanfield, 1958) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูศิลปศึกษา ว่า ครูสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาชั้นนั้น ไม่จำเป็นว่าต้องได้รับการฝึกหัดทางด้านนี้มา โดยเฉพาะแต่ครูต้องมีความรู้ที่ วิธีสอน และสื่อวัสดุชนิดใดจึงเหมาะกับเด็กในวัยนี้ ครูต้องให้ความเอาใจใส่ การเข้ามามีส่วนร่วม ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมการเรียน การสอน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิคตอเรีย (Victoria, 1959) ซึ่งได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูศิลปศึกษา ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1. ครูศิลปศึกษาต้องคำนึงถึง เทคนิคการสอนทฤษฎี และปรัชญาการสอนสมัยใหม่
2. ครูศิลปศึกษา ต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในทางบวกทั้งตัวครู และนักเรียน
3. ครูศิลปศึกษาต้องมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่ง

ประกอบด้วย

- (1) ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าทางศิลปะสำหรับตัวครู และนักเรียนรวมไปถึงสังคม
- (2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย แนวคิด และปรัชญาทางด้านศิลปศึกษาที่เหมาะสม
- (3) แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านความงาม และการนำไปใช้
- (4) ความรู้เกี่ยวกับหลักการออกแบบ และการนำไปใช้
- (5) ความรู้เกี่ยวกับวิธีการในกระบวนการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะต่าง ๆ

จอห์นสัน (Johnson, 1965) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของครูศิลปศึกษา ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1. ครูศิลปศึกษาควรมีความกระตือรือร้นและทัศนคติที่ดีในการสอน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และความสนใจให้ผู้เรียน
2. ครูศิลปศึกษา ควรเรียนรู้ในการแนะนำและการสร้างแรงจูงใจนักเรียน โดยไม่ขัดขวางประสบการณ์และผลงานของเด็ก
4. ครูศิลปศึกษาควรจัดชนิดของกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสม การทำความคุ้นเคยกับขั้นตอนต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคลิกภาพและพัฒนาการของเด็ก เพื่อสามารถจัดกิจกรรมการเรียน การสอนได้อย่างเหมาะสม
5. ครูศิลปศึกษา ควรมีความรู้เกี่ยวกับเด็ก และกระบวนการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาทางศิลปะ หลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกแบบ

6. ครูศิลปศึกษา ควรมีการพัฒนาเกี่ยวกับความซาบซึ้งทั้งศิลปะร่วมสมัย และศิลปะสมัยใหม่ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ซึ่งจะให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งครูอาจจะได้จากการฟังคำบรรยาย เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถาน และการอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการสอนศิลปศึกษา

ลูคา และ เคนท์ (Luca and Kent, 1968) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอนของครูศิลปศึกษา ว่า ครูที่ดีควรประกอบด้วยคุณลักษณะที่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ครูศิลปศึกษาควรแนะนำศิลปะในลักษณะของภาษาทางศิลปะ ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมความสามารถด้านการรับรู้ของนักเรียน
2. ครูศิลปศึกษาควรแนะนำให้นักเรียนรู้จักเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพส่วนบุคคล และการคำนึงถึงการวิจารณ์ศิลปะ และช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในส่วนบุคคล และความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาติ
3. ครูศิลปศึกษาควรมีลักษณะสร้างสรรค์ภายในตัวเอง มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสอน ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ให้ความรู้ทางศิลปะ
4. ครูศิลปศึกษา ควรมีความสามารถในการชี้แนะ และสร้างแนวทางที่น่าสนใจให้แก่ นักเรียน
5. ครูศิลปศึกษา ควรมีความสามารถในด้านการใช้ภาษาอย่างดี ครูศิลปศึกษา นอกจากจะมีคุณสมบัติดังกล่าวมาแล้ว ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะเป็นมิตร เป็นเพื่อนที่ดีสำหรับนักเรียน เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นในตัวเอง สามารถดำเนินงานตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ รวมถึงความสามารถในการสร้างความกระตือรือร้น และความสนใจให้กับนักเรียน (Lowenfeld and Lambert, 1970)

วอชเวค และ แรมเซย์ (Wachwiak and Ramsey, 1971) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1. ครูศิลปศึกษา ควรเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น มีจินตนาการ มีความยืดหยุ่น มีความเห็นอกเห็นใจ และเป็นผู้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูศิลปศึกษาควรเป็นผู้มีความคิดริเริ่มเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญกับแหล่งความรู้ เป็นผู้ตัดสินผลงานที่ดี เป็นนักผจญภัย และเป็นที่รักใคร่ของผู้เรียน

3. ครูศิลปศึกษาควรมีความเข้าใจเทคนิคพื้นฐานกับการวัดผลประเมินผล มีความรู้เกี่ยวกับการให้คำแนะนำวัสดุ เครื่องมือเกี่ยวกับศิลปะ การจัดการตารางเวลาการจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนทั้งปัจจุบัน และอนาคต

4. ครูศิลปศึกษา ควรมีลักษณะ ยิ้มแย้ม กระฉับกระเฉง เปิดเผย ครูจะต้องให้ความสนใจในสิ่งที่นักเรียนสร้างสรรค์และค้นพบ

5. ครูศิลปศึกษา ควรมีความอดทน ใจเย็น เพราะเด็กจะต้องการความมั่นใจของครูในขณะที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอน

6. ครูศิลปศึกษาควรมีนิสัยรับฟังคำบอกเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ ทั้งที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับจินตนาการ และเรื่องในชีวิตจริงของเด็ก

7. ครูศิลปศึกษา ควรมีอารมณ์ขัน ครูควรหลีกเลี่ยงประเมินความสามารถของเด็กในทางลบ ไม่ว่าเด็กจะอยู่ในวัยใดก็ตาม ครูควรสำรวจเป้าหมายทางด้านศิลปะ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นอิสระ มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม

ซิคโคธ และคณะ (Schickedauz et al 1977) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครู ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสอนศิลปศึกษา ว่า

1. ครูเป็นผู้ให้ความรู้ ครูที่ดีต้องเข้าใจว่ามีความรู้อย่างหลายชนิด ครูจะต้องปรับยุทธศาสตร์การสอนเหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ครูเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน ครูที่ดีจะต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการเคารพตัวเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการจัดชั้นเรียนที่ดี จะช่วยแก้ปัญหาวิสัยในชั้นเรียนของนักเรียนได้

3. ครูเป็นผู้ที่มีการตัดสินใจที่ดี การตัดสินใจที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียน การสอน ซึ่งทำให้ครูสามารถบริหารเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสม

4. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ครูที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ และสื่อวัสดุเพื่อขยายโอกาสในการทำกิจกรรม รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน

5. ครูเป็นนักวางแผน ผู้ริเริ่ม และนักประเมินผลการกำหนดแผนการสอนและการประเมินผลนับว่ามีความสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาว่าเป็นพื้นฐานในการวางแผนการสอน การประเมินผลเป็นวิธีที่ใช้เป็นแนวทางในวางแผน การสอน ซึ่งส่งเหล่านี้อยู่บนพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเด็กของครูนั่นเอง

ปาสตัน (Paston, 1973) ได้จำแนกคุณลักษณะของครูศิลปศึกษาออกเป็นคุณลักษณะด้านต่าง ๆ 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการสร้างแรงจูงต่อนักเรียน คือ ความสามารถในการกระตุ้นความรู้สึก และการตอบสนองด้านการ แสดงออกของผู้เรียน เพื่อเป็นแรงผลักดันในการทำงานของนักเรียน ครูควรสร้างบรรยากาศให้เด็กได้แสดงออก และสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างเสรี ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาสติปัญญา และความรู้สึกทางสุนทรียภาพ

2. ความสามารถด้านการรับรู้ถึงความรู้สึกของนักเรียน คือ ความเข้าใจถึงบุคลิกลักษณะ ความพึงพอใจ ความปรารถนา ความต้องการ และข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ และเสริมแรงสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

3. ความสามารถด้านความรู้ คือ ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสัมพันธ์ทางศิลปะ ความรู้ด้านสื่อวัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่งต้องจัดให้เหมาะสมกับความสามารถ วัย และพัฒนาการด้านการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน

4. ความตระหนักในคุณค่าของตัวเอง คือ ความรู้สึกตระหนักในคุณค่าของตัวเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจในอาชีพครู ความสามารถในการปฏิบัติงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อถือแก่นักเรียน ผู้ร่วมงาน ตลอดจนถึงผู้บังคับบัญชา

สมาคมศิลปศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (National Art Education Association of The United States of America, 1977) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูศิลปศึกษาไว้ดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน ได้เป็นอย่างดี
2. มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

3. มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และเป็นผู้ที่ผ่านการศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาศิลปศึกษา เช่น ศิลปนิยม ประวัติศาสตร์ศิลป์สุนทรียศาสตร์ และศิลปะวิจารณ์

4. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ กระบวนการเทคนิคในการแสดงออกด้านการสร้างสรรค์งานศิลปะ

5. เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการแสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านการสร้างสรรค์งานศิลปะ

6. เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแสดงออกด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีในงานศิลปะ

7. เป็นผู้มีความสามารถในการแสดงบทบาท ของครูที่ดีในชั้นเรียน และมีความรู้พื้นฐานด้านศิลปะ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคมในส่วนร่วมด้วย

ซาปแมน (Chepman, 1978) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพของครูศิลปศึกษา

1. ครูสามารถสื่อสารความรู้เกี่ยวกับศิลปะได้อย่างถูกต้อง และเข้าใจง่าย ครูศิลปศึกษาควรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ให้นักเรียน รู้ว่าสิ่งที่ทำเสนอนั้นเป็นแนวความคิด หรือข้อเท็จจริง นักเรียนสามารถยอมรับได้ว่าครูเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อที่สอน และครูไม่ควรเสนอแนวความคิดที่นักเรียนไม่คุ้นเคยบ่อยเกินไป

2. ครูเอาใจใส่ เด็กเป็นรายบุคคลอย่างเห็นคุณค่า มากกว่าจะเป็นเฉพาะความเป็นเลิศในการแสดงด้านการสร้างสรรค์งานศิลปะ ครูควรให้ความเอาใจในนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม แรงจูงใจจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กรู้ว่าสิ่งที่เขาสำรวจนั้นมีตัวตนและตรงกับความสนใจ ดังนั้นครูควรหาวิธีการที่เหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดผลทางบวกสำหรับเด็ก

3. ครูสามารถส่งเสริมรูปแบบของพฤติกรรม ที่ทำให้เด็กรู้จักควบคุมตัวเอง และมีความรู้ทางศิลปะติดตัวไปใช้ในชีวิตประจำวันเพียงใด ครูต้องสามารถส่งเสริมพฤติกรรมพึงประสงค์ให้แก่เด็ก และควรหาวิธีการอย่างไรที่จะให้เด็กมีความรู้ติดตัวไป และนำไปใช้ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. ครูสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่จะรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็น และอะไรไม่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ งานด้านการสอนถือว่าเป็นงานที่จะ

ทุนทั้งเงิน เวลา และภาพพจน์ ดังนั้นครูควรวางแผนการสอนให้เหมาะสม และได้ผลตอบแทน
คุ้มค่าที่สุด

5. ครูมีทักษะในการสอนที่ตอบสนองจุดประสงค์ต่าง ๆ ได้อย่างดีคุณภาพการเรียน
รู้ของนักเรียนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการสอนที่ดี ซึ่งจะมีผลให้การจัดการเรียนการสอน
บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

6. ครูเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่แสดงถึงความเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ ครูถือว่าเป็นผู้ที่
มีมนุษย์ธรรมสูงกว่าคนในอาชีพอื่น ๆ ดังนั้นครูจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติให้
ปรากฏ

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูศิลปศึกษา ว่า
องค์ประกอบที่ช่วยการสอนของครูเป็นประโยชน์ต่อ นักเรียนมากที่สุด คือ ความรู้ของครู
ความสนใจ และความเข้าใจในเรื่องการสอนศิลปศึกษา การเตรียมตัวสอน วิธีการสอนที่
เลือกสรรให้เหมาะสม และลักษณะประจำตัวของครู

เดชา นุชตอนไผ่ (2527) กล่าวถึงคุณลักษณะของครูศิลปศึกษาที่ดี ซึ่งสอดคล้อง
กับความคิดเห็นของ นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร ว่า ครูศิลปศึกษาจำเป็นต้องมีคุณสมบัติอันเป็น
พื้นฐานที่ดี เหมาะสมกับการสอนแบบสร้างสรรค์ คือ มีความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับการ
สอนศิลปศึกษา สามารถอธิบาย หรือตอบปัญหาได้ ชัดเจน สามารถเขียนตำรา หรือเอกสาร
ประกอบการสอน มีประสบการณ์ หรือจิตสำนึกของความเป็นครู ติดตามข่าวสารทางด้านศิลปะอยู่
เสมอ สามารถนำความรู้ด้านอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ในงานศิลปะได้นอกจากนี้ ครูศิลปศึกษา
ควรมีความใจเย็น สุขุมรอบคอบ การแต่งร่างกาย สุภาพเรียบร้อย การพูดจาชัดเจน
ยิ้มแย้มแจ่มใส อดทน ประหยัด ตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานด้วยความระเบียบประณีต
มีมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสม มีจรรยาบรรณในอาชีพ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นอบน้อมถ่อมตน
เคารพระลึกถึงคุณครูบาอาจารย์ ชอบค้นคว้า และมีแนวคิดในการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่

กำจร สุนพงษ์ศรี (2530) กล่าวถึงคุณสมบัติของครูศิลปศึกษา ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ครูศิลปศึกษาควรมี คุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. มีความรู้ดี หมายถึง มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างถ่องแท้ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสูงสุด ความรู้เรื่องวัสดุ และกลวิธีในการบริหารสื่อวัสดุ
2. มีความสามารถ หมายถึง มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจ
3. มีจริยธรรมดี

เลิศ อานันท์นะ (2523) ได้กล่าวถึงมาตรฐานของครูศิลปศึกษาที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ กำจร สุนพงษ์ศรี ว่า การสอนศิลปศึกษาให้ได้ผลดีนั้น ครูจะต้องมีคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. ความรู้และความสามารถในวิชาศิลปศึกษา
2. ประสบการณ์ และจิตสำนึกของการเป็นครู
3. จิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก

อุบล ตูจินดา (2532) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นและสำคัญ ว่า ทักษะที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา คือ

1. ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียนศิลปศึกษา
2. ทักษะการเร้าความสนใจในวิชาศิลปศึกษา
3. ทักษะการอธิบายในวิชาศิลปศึกษา
4. ทักษะการใช้คำถามในวิชาศิลปศึกษา
5. ทักษะการเสริมกำลังใจในวิชาศิลปศึกษา
6. ทักษะการควบคุมชั้นเรียนศิลปศึกษา
7. ทักษะการใช้กระดาน ชอล์ค ในวิชาศิลปศึกษา
8. ทักษะการใช้อุปกรณ์การสอนศิลปศึกษา

ผดุง พรหมมูล (2527) กล่าวถึงสมรรถภาพของครูศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาเพิ่มเติมว่า ครูศิลปศึกษาควรมีความสามารถในด้านการสอนดังนี้

1. ความสามารถในการเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นส่วนช่วยสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนให้มีชีวิตชีวา ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข
2. ความสามารถในการใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ครูผู้สอนควรมีความสามารถให้การใช้สื่อให้ถูกต้อง เหมาะสม และทำทหายความอยาก رؤยยากเห็นของนักเรียน
3. ความสามารถในการจัดกิจกรรมศิลปศึกษา ครูควรรู้จักการประยุกต์หลักสูตรเนื้อหา ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะที่ทำทหายความสามารถในการแสดงออกด้วย
4. ความสามารถในการเลือกวิธีสอน ครูควรรู้จักเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม วัยของนักเรียน ซึ่งครูจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีสอนแต่ละวิธี การประยุกต์วิธีสอนหลายวิธีเข้าด้วยกัน หรือ คิดวิธีสอนขึ้นมาใหม่ถ้าจำเป็น และคิดว่าวิธีสอนเหล่านั้นให้ผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา
5. ความสามารถในการใช้จิตวิทยาในการสอน วิชาศิลปศึกษานั้น เป็นวิชาที่ใช้ทั้งเหตุผล และอารมณ์ประกอบเข้าด้วยกัน ดังนั้น จิตวิทยาการเรียนรูจึงเป็นปัจจัยที่ครูไม่ควรจะละเลย การรู้จักใช้ภาษา ถ้อยคำ การชมเชย และการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล นับว่าเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนรู้สึกมีความกระตือรือร้น และรู้สึกอบอุ่นยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนโดยส่วนร่วมด้วย

จากแนวคิดของนักวิชาการ และนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนศิลปศึกษาอาจสรุปได้ว่า ครูสอนศิลปศึกษาที่ดีนั้น ควรจะมีคุณลักษณะ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการสอน ครูควรมีความรู้ในเรื่องหลักสูตร คู่มือ การจัดทำแผนการสอน การทำบันทึกการสอน และ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น
2. ด้านเนื้อหา ครูศิลปศึกษาควรมีความรู้และความแม่นยำในเนื้อหาที่สอน
3. ด้านวิธีสอน และเทคนิคการสอน ครูศิลปศึกษาควรมีทักษะในการเลือกวิธีสอน และเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม ความสนใจของผู้เรียน

นอกจากนี้ ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา พัฒนาการทางศิลปะ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของนักเรียน

4. ด้านวัสดุ และสื่อการสอน ครูศิลปศึกษาควรมีทักษะและความรู้ ในการเลือก ใช้วัสดุ และสื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหากิจกรรม
5. ด้านการวัดผล และประเมินผล ครูศิลปศึกษาควรมีทักษะในการเลือก รูปแบบ ในการวัดผล และประเมินผล ตลอดจนความเข้าใจถึงธรรมชาติของการวัดผล และประเมินผล วิชาศิลปศึกษา
6. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ครูศิลปศึกษาต้องมีทักษะในการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร
7. คุณสมบัติด้านอื่น ๆ ได้แก่ บุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นนักประชาธิปไตย ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความรัก ความเอาใจใส่ มีความยุติธรรม สุภาพ อุดมคติ อุดมการณ์ เสียสละ และมีจิตสำนึกในความเป็นครู

2. ศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา

ความหมายของศิลปศึกษา

ศิลปศึกษาในความหมายของการศึกษาในปัจจุบันนี้ จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออก และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้านมากกว่า จะมุ่งเน้นที่คุณภาพของผลงาน นักการศึกษา และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ดังนี้

วีรัตน์ นิษญไพบูลย์ (2520) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า ศิลปศึกษา เป็นวิชาที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมอันดีงามทางด้านศิลปศึกษา ศิลปศึกษาจึงเป็นวิชาสามัญที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยให้เด็กได้ทำ กิจกรรมมีโอกาสร้าสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และได้สัมผัสสภาพความเป็นจริง เพื่อจะได้มีประสบการณ์ ด้านสุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการที่ดีด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และความคล่องตัวในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้สัมพันธ์กับความคิด และการแสดงออก

เลิศ อานันทนะ (2523) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า ศิลปศึกษา หมายถึง วิชาที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน และสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกเพศทุกวัย และทุกระดับความสามารถ ได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรี ตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดจินตนาการ ตามความสนใจ และ ความถนัดตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน กิจกรรมศิลปะประกอบด้วย การเขียนภาพระบายสี การปั้นแกะสลัก ดนตรี ฝ้อนรำ เป็นต้น

สงวน รอดบุญ (2524) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า ศิลปศึกษา เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ว่าด้วยเรื่องราวของ "มิติทางศิลปะ" ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจในคุณค่าของสุนทรียภาพและพหุปัญญาของมนุษย์แต่ละยุคแต่ละสมัย รู้คุณค่าของความผูกพันระหว่างชีวิต และศิลปะ และบังเกิดค่านิยมต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ รู้จักนำเอาศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิรุฬ ตั้งเจริญ (2525) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า ศิลปะเด็ก คือ ศิลปะที่เด็กแสดงออกตามสภาพความสนใจ การรับรู้และความพร้อมของแต่ละคน โดยที่การแสดงออกนั้นจะแสดงด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผ่านวัสดุที่เหมาะสมและปรากฏเป็นผลงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยประสาทตา หรือที่เรียกว่าทัศนศิลป์เมื่อศิลปะเด็กเกี่ยวข้องกับการศึกษา ในระบบโรงเรียน ศิลปะเด็กจึงมีสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และจิตวิทยา การเรียนการสอน ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาเรียกศิลปะเด็กว่า ศิลปศึกษา (Art Education)

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า ศิลปศึกษา คือ การศึกษาเรื่องราวของศิลปะ หรือการศึกษาเรื่องของการสร้างสิ่งใหม่ที่สวยงาม โดยต้องใช้ประสบการณ์ การรับรู้ เหตุผล อารมณ์ และความคิดริเริ่ม เป็นเครื่องช่วยในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ดังนั้นศิลปศึกษาจึงเป็นวิชาที่จำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตร เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญหลายประการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และเจริญก้าวหน้า

ชลอ พงษ์สามารถ (2526) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า ศิลปศึกษา คือ การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์ จินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงออกเป็นผลงานต่าง ๆ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ การประดิษฐ์จากเศษวัสดุต่าง ๆ การแสดงออกนี้ ครูจะต้องวางโครงการการสอนระยะยาว โดยการวางแผนการเรียนการสอน จัดเนื้อหา วัสดุวิธีการอย่างกว้างขวาง เพื่อให้สอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน

มานพ ถนอมศรี (2526) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า ศิลปศึกษา คือ การนำเอาศิลปะมาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึกรักนึกคิด เพื่อเป็นการฝึกฝนการทำงานของสมองให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งเสริมสร้างให้เป็นคนมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพในการใช้ความคิด ซึ่งเป็นผลดีต่อการศึกษาวิชาอื่น ๆ มีโอกาสได้แก้ปัญหา และสร้างสรรค์โลกแห่งจินตนาการ อันเป็นโลกแห่งความก้าวหน้า ทางสมองลงบนกระดาษ ด้วยเทคนิคทางศิลปะ ซึ่งมีอิสระและเสรีภาพในการแสดงออกให้แก่ผู้เรียน

สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ (2528) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า วิชาศิลปะ เป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ และเป็นวิชาที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่กว่าวิชาอื่นใด ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของการเรียน วิชาศิลปะ และลักษณะทางกายภาพของวิชาศิลปะเองด้วย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2528) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" ว่า วิชาศิลปศึกษา เป็นวิชาที่มีหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาทางด้านศิลปะแก่เด็กมุ่งเน้นการเสริมสร้างศิลปะนิสัยให้แก่ผู้เรียน เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน

เบนซ์ และคณะ อ้างใน ซูเบิร์ด (Benz et al Quoted in Schubert, 1986) ได้กล่าวถึงความหมายของ "ศิลปศึกษา" ในบทความเรื่อง "Art in Education: Five Rationals" ว่า ศิลปะในโรงเรียนนั้นเป็นความรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งครูจัดประสบการณ์ให้นักเรียน ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับเป้าหมายที่เน้นเป็นพิเศษ เพื่อส่งเสริมการแสดงออก และขยายความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม

และการตอบสนองต่อประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ การรับรู้ และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว มีความคิดความรู้สึก และการกระทำอย่างสร้างสรรค์ ด้วยวัสดุทางทัศนศิลป์ พัฒนาการด้านทักษะการใช้มือ มีความคิดริเริ่มในการแสดงออกที่สอดคล้องกับความสามารถของตัวเองมีความรู้ และทักษะ ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน และสามารถใช้สติปัญญาในการตัดสินใจคุณค่าความงาม เหมาะสมกับประสบการณ์ และวุฒิภาวะของตัวเอง ตลอดจนเข้าใจถึงธรรมชาติของศิลปะ และกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ

จากแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ศิลปศึกษา" อาจสรุปได้ดังนี้

ศิลปศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศิลปะให้แก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมทางศิลปศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับ ความสนใจ ตลอดจนวุฒิภาวะของนักเรียน เพื่อเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

การจัดการเรียนการสอนทั่วไปในระดับประถมศึกษา

การจัดการเรียนการสอนถือว่า เป็นกิจกรรมทางปัญญาที่มีความสำคัญอย่างสูง ต้องอาศัยความสามารถพิเศษในการตัดสินใจในสภาพแวดล้อมที่สับสนวุ่นวาย แม้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคนิคการสอนมากมายเท่าใดก็ตาม แต่พอสรุปได้ว่า ไม่มีวิธีสอนใดไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมที่สุด ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะเลือกวิธีสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสรุปได้ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นก่อนเริ่มสอน ประกอบด้วย

1.1 เนื้อหาที่สอน ครูควรพิจารณาถึงความยากง่ายสำหรับกลุ่มนักเรียน

1.2 การจัดแบ่งเวลา การดำเนินการเกี่ยวกับเวลาที่ดีที่สุด คือ การแบ่ง

เวลาสอนให้เป็นไปตามกรอบและหลักสูตร

1.3 ลีลา หรือ ความเร็วช้าในการสอน ซึ่งจะต้องผันแปรไปตามระดับ

ความสามารถของนักเรียน

1.4 การแบ่งกลุ่มในการทำกิจกรรม ครูควรจัดโดยคำนึงถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียน โดยมุ่งให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่

2. ชั้นระหว่างสอน ประกอบด้วย

2.1 การจัดเวลาเพื่อการทำงาน ครูควรจัดให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหา และกิจกรรม

2.2 การบริหารเวลา ครูควรควบคุมเวลาให้เป็นไปตามที่กำหนด และทำให้สูญเสียน้อยที่สุด

2.3 การให้โอกาสนักเรียนได้รับความสำเร็จโดยการมอบหมายให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานในระหว่างเรียนทำให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง จะเป็นทางส่งเสริมให้นักเรียนมีกำลังใจในการพัฒนาการเรียนรู้ของตัวเองยิ่งขึ้น

2.4 การควบคุมชั้นเรียน ครูควรให้นักเรียนได้กำหนดแนวปฏิบัติอยู่ในห้องเรียนด้วยตนเอง และปฏิสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

2.5 การให้นักเรียนรู้จุดหมาย หรือโครงสร้างของบทเรียน นักเรียนจะให้ความสนใจยิ่งขึ้น ถ้าครูใช้เวลาในการอภิปรายเรื่อง จุดหมายโครงสร้างของบทเรียนตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติในการเรียนวิชานั้น ๆ

2.6 การตั้งคำถาม การใช้คำถามง่ายจะช่วยให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ครูควรให้โอกาสนักเรียนมีโอกาสแสดงออกและให้นักเรียนมีความมั่นใจในการตอบ

2.7 การกระตุ้นให้นักเรียนตั้งความหวังไปสู่ความสำเร็จ การกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักกำหนดความหวังไปสู่ความสำเร็จนั้นจะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนสูงขึ้น

2.8 การป้องกันปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน ครูต้องรู้วิธีในการจัดการในสภาพที่เป็นปัญหาจากสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาจากพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

2.9 การปลุกฝังการร่วมแรงร่วมใจ ในการจัดการเรียนการสอน จำเป็นต้องมีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม โดยการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

3. ชั้นหลังการสอน ประกอบด้วย

3.1 การสอน เน้นประเมินตัวนักเรียน ครู และการดำเนินงานโดยส่วนร่วมของโรงเรียน การสอนจะมีรูปแบบ และวิธีการแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3.2 การกำหนดระดับคะแนน เป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของนักเรียน

3.3 การให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไข การให้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถประเมินตัวเองได้ ซึ่งจะส่งผลในทางบวก ต่อการจัดการเรียนการสอน และทัศนคติของนักเรียน อย่างไรก็ตามการดำเนินงานดังกล่าว ควรตั้งอยู่บนความถูกต้องและยุติธรรม (จำรัส นองมาก, 2531)

ปราณี สนิทวงศ์ (2515) ได้กล่าวถึงหลักการสอนทั่วไป ว่า หลักการสอนที่ครูควร ปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. ครูต้องเตรียมการสอนเป็นอย่างดี
2. สอนโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียน มีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันแก้ปัญหา และวัดผล ประเมินผล
3. ให้นักเรียนได้เรียนด้วยการกระทำ
4. ควรเริ่มต้นการสอนด้วย ปัญหาที่เด็กสนใจ ให้เด็กได้รู้จักแก้ปัญหา และเกิด ความเข้าใจในบทเรียน
5. ครูต้องคำนึงถึงธรรมชาติ ของเด็กในวัยต่าง ๆ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถ ประสบการณ์เดิม เนื้อหาของบทเรียน เพื่อใช้วิธีสอนให้เหมาะสม
6. ครูควรสอนโดยใช้อุปกรณ์การสอน ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ฝึกให้ สังเกตหาเหตุผล และความเชื่อมั่นในตนเอง
7. สอนให้เด็กงอกงามทั้งความรู้ ทักษะ ทัศนคติ อุปนิสัย และความประพฤติที่ดีงาม
8. สอนให้เด็กเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์
9. สอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
10. สอนให้รู้จักวัดผลด้วยตนเอง

จากความคิดเห็นของนักวิชาการและนักการศึกษาอาจสรุปได้ว่า การจัดการเรียนใน ระดับประถมศึกษาชั้นนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ เช่นการเตรียมการสอน ในด้านเนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ความพร้อมใน ด้านสภาพแวดล้อม วิธีสอนที่เหมาะสม สื่อวัสดุและอุปกรณ์การสอน รวมถึงหลักเกณฑ์การวัดผล ประเมินผลที่เหมาะสม นอกจากนี้ครูจะต้องคำนึงถึง ความพร้อมในการเรียน ทั้งทางกาย

อารมณ์ พัฒนาการทางกายและจิตวิทยาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการสิ่งที่มีนักเรียนมีอยู่ ให้พัฒนายิ่งขึ้น (ทัศนีย์ ศุภเมธี, ม.ป.ป.)

การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา

การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษานั้น ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ ในหลาย ๆ ด้าน ที่ส่งผลในทางบวกต่อการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ซึ่งหลักการจัดการ การเรียนการสอนที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วย การปรับปรุงหลักสูตร กิจกรรม สภาพแวดล้อมให้ เหมาะสมกับเด็ก โดยใช้วิธีสอนที่มีความหลากหลาย ตามความรู้ ความสามารถ และยุทธวิธี ของครูแต่ละคน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2529) นอกจากนี้ครูต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์ของเด็ก และสิ่งที่ครูต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ คือ การส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ เราให้เกิดความสนใจเรื่องความงาม เปิดโอกาสให้มีการเลือกอย่างอิสระ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความสุข ความพอใจ เกิดความนับถือตัวเองและผู้อื่น (ประเทิน มหาจันทร์, 2528)

กรมวิชาการ (2521) ได้ระบุถึงหลักเกณฑ์การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ครูควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และควรจัดให้สัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มวิชามากที่สุด
2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดย พิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์ และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบ แก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม ฯลฯ
3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งทางวิชาการ และทางปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลส่งเสริมลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข
4. เวลาเรียนกำหนดไว้คาบละ 20 นาที ในการจัดการเรียนการสอนให้โรงเรียน หรือท้องถิ่น กำหนดช่วงตารางเวลาเรียนเอง โดยกำหนดครึ่งละก็คาบ เป็นช่วงสั้น หรือ ช่วงยาวตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหา และกิจกรรม

ชาลิต ดาบแก้ว และ สุตาวดี เหมทานนท์ (2525) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา ครูควรวัดหลัก 3 ประการคือ

1. สอนให้ผู้เรียนเกิดการสร้างสรรค์ ซึ่งครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออกตามความพอใจ และอิสระ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ครูต้องจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย และความพร้อมทางร่างกายของเด็ก

1.2 ครูควรเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับความพร้อมของวัย และวุฒิภาวะของเด็ก สื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอน ควรทันสมัยและน่าสนใจ

1.3 ครูต้องเลือกเนื้อหาที่สามารถกระตุ้นความสนใจของเด็ก และสอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของเด็ก

2. สอนตามความสนใจของนักเรียน เพราะหลักสูตรประถมศึกษานั้น เน้นให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. สอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ ของหลักสูตรประถมศึกษา ครูควรประยุกต์ให้สอดคล้อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ของเนื้อหาในแต่ละวิชา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ดังนี้

1. การสอนศิลปศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นครูศิลปะ ครูควรสอนด้วยความมั่นใจ โดยศึกษาแนวทางและจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาอีกประการหนึ่งครูมีส่วนใกล้ชิดกับเด็ก จึงเป็นโอกาสดีที่ครูจะสร้างทัศนคติ และสามารถหวังผลในประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้ดีกว่า

2. ครูต้องศึกษาปัญหาด้านการเรียนของเด็ก โดยถือประสบการณ์ตรงที่ได้จาก ความใกล้ชิดกับเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรแสดงความเห็นอกเห็นใจ เช่น ความยุ่งยากในการจัดหาวัสดุ และครูควรให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างกำลังใจให้กับเด็ก

3. ครูต้องส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางศิลปะทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะมีส่วนสร้างความประทับใจ และเป็นพื้นฐานให้เด็กรู้จักเลือกและเปรียบเทียบ เพื่อความสุข และความพอใจ
4. ครูไม่ควรใช้วิธีเผด็จการ ด้วยการกำหนดผลสำเร็จอย่างตายตัวจนเด็กขาดอิสระภาพในการแสดงออก
5. ครูไม่ควรส่งเสริมให้เด็กลอกเลียนผลงานของผู้อื่น เพราะจะทำให้เด็กขาดคุณค่าในด้านความคิดส่วนตัว และขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ในทางตรงข้ามครูควรส่งเสริมคุณค่าทางอัตภาพ สร้างลักษณะเฉพาะตัว สร้างความมั่นใจให้เด็กทุกคน
6. ครูควรดูแลให้เด็กสร้างสรรค์งาน ด้วยความพยายามของตนเองกล้าคิด กล้าทำ ไม่ควรส่งเสริมให้ใช้สมุดแบบฝึกหัดมากเกินไปจนจำกัดขอบเขตความคิด และการแสดงของเด็ก
7. ครูต้องเฝ้าความสนใจ ชักจูงให้เด็กค้นพบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเสาะหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์สถาน การจัดการจราจร แสดงภาพโบราณสถาน เป็นต้น
8. ครูไม่ควรสอนกฎเกณฑ์ ทฤษฎี รายละเอียด และลึกลับต่าง ๆ แต่ควรส่งเสริมให้เด็กค้นพบข้อสรุปด้วยตนเอง
9. ครูจะต้องดูแลการปฏิบัติของเด็กอย่างใกล้ชิด และสม่ำเสมอ เพราะวิชาศิลปะศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการแนะนำแบบตัวต่อตัว
10. ครูควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับเด็กที่มีปัญหาในเรื่องการปฏิบัติงาน และสร้างสัมพันธภาพด้านความรู้สึกที่ดีกับเด็ก
11. ครูควรสาธิตให้เด็กดูในกรณีที่ครูคิดว่า เหมาะสม และจำเป็น
12. ครูควรให้ความเคารพต่อการทำงาน และผลงานของเด็กทั้งนี้ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ และกำลังให้กับเด็ก
13. ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ครูไม่ควรแก้ไขผลงานของเด็ก พยายามให้เด็กแก้ปัญหาของตัวเอง
14. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พิจารณา ข้อผิดพลาดของตัวเอง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การแนะนำของครู

15. ครูควรส่งเสริมจัดให้มีบรรยากาศเป็นกันเอง ซึ่งจะมีผลในทางบวกต่อความคิดสร้างสรรค์การแสดงออก จินตนาการ แต่ควรกำหนดขึ้นภายใต้ความเหมาะสม
16. ครูควรส่งเสริมให้เด็กทำงานตามความสามารถของตนเอง และกิจกรรมที่ครูจัดควรมีระดับความยากง่ายที่เหมาะสม และคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็ก
17. ครูควรส่งเสริมให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิจาร์ณ เป็นการฝึกให้เด็กเป็นคนมีเหตุผล และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง
18. ส่งเสริมให้มีการแสดงผลงานของเด็กทุกคน แต่ไม่ควรเป็นไปในลักษณะของการแข่งขัน เพราะบางคนที่มีผลงานด้อยกว่าคนอื่น อาจจะเสียกำลังใจ ซึ่งจะส่งผลถึงผลในทางลบ และเป็นปมด้อยในที่สุด

กรมการฝึกหัดครู (ม.ป.ป.) ได้ระบุถึง หลักการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ดังนี้

1. ศิลปะเป็นงานที่ทุกคนสามารถถ่ายทอดแนวคิดของตนออกมาในรูปของผลงานทางศิลปะ ครูจะต้องช่วยให้เด็กรู้จักกำหนดแนวคิดในการทำงานด้วยตนเอง
2. การประเมินผลงานของเด็กจะต้องคำนึงถึงความเจริญงอกงามเป็นเกณฑ์ ครูควรหลีกเลี่ยงการนำผลงานของเด็กมาเปรียบเทียบกัน
3. ครูทุกคนสามารถทำการสอนวิชาศิลปศึกษาได้ แต่ครูต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก และจุดมุ่งหมายของวิชาศิลปศึกษา ครูเป็นผู้ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและสร้างสิ่งเร้า
4. ครูต้องคอยให้กำลังใจ อย่าตีเถียนต่อหน้านักเรียนคนอื่น ครูควรแนะนำให้นักเรียนเห็นข้อผิดพลาดของตัวเอง
5. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เป็นการช่วยให้เด็กได้แสดงความคิด ความสามารถออกมาให้เหมาะสมกับความถนัดของตัวเอง
6. ครูควรสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
7. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรม และวัสดุให้เหมาะสม ดังนั้นวัสดุต่าง ๆ ควรจัดให้เพียงพอ
8. ครูต้องค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
9. ครูต้องเตรียมการสอน โดยการทดลองปฏิบัติการสอนจริง

10. ครูไม่ควรทำกฎเกณฑ์ยาก ๆ มาสอน กิจกรรม และเนื้อหาควรจัดลำดับจากง่ายไปหายาก
11. ควรมีการจัดแสดงผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นการให้กำลังใจและกระตุ้นความสนใจในศิลปะแก่เด็ก
12. ครูควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักรับผิดชอบในการทำงาน

ประเทิน มหาจันทร์ (2531) กล่าวถึงปัจจัยที่ครูจะต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา โดยจำแนกเป็นองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การกระตุ้น ครู และผู้ปกครองต้องสร้างแรงจูงใจให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่ การแสดงออกของเด็กจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้พบเห็น ดังนั้น ครูไม่ควรกำหนดให้เด็กทำงานภายใต้กรอบที่จำกัด หรืองานที่เด็กไม่ได้ให้ความสนใจ
2. การแสดงออกตามจินตนาการ ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามจินตนาการของแต่ละคนอย่างอิสระ
3. การระบายออก หมายถึง การระบายออกทางด้านอารมณ์ในขณะที่ทำงานศิลปะ ถือเป็น การผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ทางหนึ่ง
4. ผลงานของเด็ก เด็กจะถือว่าผลงานเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ที่สุดในทรรศนะของตัวเอง เพราะเด็กทุกคนต้องการความสำเร็จซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อม และความสามารถของเด็กเอง ดังนั้นครูไม่ควรตำหนิผลงานของเด็ก เพราะจะทำให้เด็กเกิดความท้อถอยและเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่องานศิลปะ
5. ความภาคภูมิใจ ความภาคภูมิใจของเด็กจะเกิดจากความสำเร็จของผลงานที่ครูสร้างขึ้นมา คำชมเชย และการให้กำลังใจที่มีเหตุผล จะเป็นแรงจูงใจ และ กระตุ้นให้เด็กสร้างงานชิ้นต่อ ๆ ไป

ชูลท์ และ ชอส์ (Schuelt and Shores, 1954) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ว่า ครูควรคำนึงถึงองค์ประกอบในการสอนดังต่อไปนี้

1. ครูต้องคำนึงว่า เด็กทุกคนมีความคิดริเริ่ม ครูจะต้องให้หลักประกันเกี่ยวกับความคิดริเริ่มของเด็ก ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มของเด็ก ครูควรให้การยอมรับและเอาใจใส่เกี่ยวกับความคิดริเริ่ม ของเด็กแต่ละคน

2. ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสอนที่ทันสมัย ครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ การทำงานร่วมกัน การตัดสินใจที่ดีในการทำงาน รวมไปถึงการให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน และประเมินผลกิจกรรมที่ครู และเด็กร่วมกันจัดขึ้น

3. ครูควรขยายประสบการณ์ทางศิลปะ เพื่อสร้างผู้ที่มีความสามารถทางศิลปะ ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสทดลองใช้สื่อวัสดุหลาย ๆ อย่าง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขึ้น

4. ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิค การสอนที่ดี และการพัฒนาความสนใจของนักเรียน ครูเป็นผู้มีโอกาสนำพา ถึงความสนใจของนักเรียน ครูควรส่งเสริม และพัฒนาความสนใจของนักเรียน และไม่ควรจะจำกัดเฉพาะความสนใจช่วงแรกของเด็กเท่านั้น

5. ครูควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการพัฒนาเกี่ยวกับความสนใจเป็นพิเศษของนักเรียน เด็กบางคนจะมีความสามารถมากกว่าคนอื่นในการทำงานศิลปะ และส่วนที่ครูต้องระวัง คือ ครูไม่ควรละเลยที่จะส่งเสริมให้เด็กทดลองกับสื่อวัสดุใหม่ ๆ และเด็กจะไม่สนใจที่จะร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพราะเด็กจะขาดความสนใจในกิจกรรมที่ปฏิบัติ

6. การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาที่จะส่งผลถึงทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา มีขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของผลงานแต่จะอยู่ที่การส่งเสริมความคิดริเริ่ม การขยายประสบการณ์และความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์

สแตนฟิลด์ (Stanfield, 1958) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1. ครูควรมีความกล้าในการทดลอง แต่ครูต้องแน่ใจว่ากิจกรรมที่จัดนั้นมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ครูต้องมีการทดลองสื่อวัสดุก่อนจะนำไปใช้จริง และการเตรียมการสอนนี้ อยู่ภายใต้ความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียน

2. ครูควรคำนึงถึงการ จัดสภาพบรรยากาศในช่วงการปฏิบัติการ อันได้แก่ การจัดที่ว่างสำหรับการทำงาน การจัดเตรียมสื่อวัสดุ ตลอดจน การร่วมมือกันวางแผนระหว่างครู และนักเรียนจะช่วยให้การจัดกิจกรรมลุล่วงไปด้วยดี

3. ครูควรคำนึงถึงการ จัดห้องเรียนหลังจากสิ้นสุดกิจกรรม เพื่อให้สภาพห้องเรียนพร้อมสำหรับช่วงของการวิจารณ์ผลงาน ซึ่งนับได้ว่าเป็นขั้นตอนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง

4. ครูควรคำนึงถึงเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา คือ การให้นักเรียนรู้จักตัวเอง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรู้จักเคารพกติกาที่วางไว้ ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถตรวจสอบความผิดพลาดด้วยตัวเอง ครูสามารถส่งเสริมคุณสมบัตินี้โดยการคอยให้คำแนะนำอย่างมีเหตุผล

5. ครูควรคำนึงถึงเวลา ความสัมพันธ์ของขนาดห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ชนิดของกิจกรรมที่จัด ตลอดจนเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้การสาธิตเป็นขั้นตอนที่จำเป็น และครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม

แมคล์เวน (McIlvain, 1961) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา ว่า ครูจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การส่งเสริม และปลูกฝังให้เด็กรู้จักแสดงออกด้านความรู้สึกภายใน ครูศิลปศึกษาควรปฏิบัติดังนี้

1.1 เปิดใจกว้างยอมรับสิ่งที่เด็กพูด และนำครูต้องพยายามสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก

1.2 ครูควรเป็นผู้มีความยุติธรรม ครูสามารถช่วยให้เกิดความศรัทธาในตัวครูได้

1.3 ครูควรรหาโอกาสพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ครูจะทำให้เด็กรู้สึกว่าเขามีค่า

1.4 ครูควรให้ความสนใจกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ ซึ่งจะทำให้ครูใกล้ชิดกับนักเรียนมากขึ้น

1.5 ครูต้องรู้ว่าสิ่งที่เด็กตั้งใจแสดงออกนั้นเป็นขั้นตอนพัฒนาการของนักเรียน ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสทดลอง ค้นหาสิ่งที่เขาสามารถทำได้ด้วยวัสดุที่แตกต่างออกไป

1.6 ครูควรมีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับอารมณ์ของเด็กได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกถึงความเข้าใจซึ่งกันและกัน

1.7 ครูควรคำนึงถึงกิจกรรมที่สามารถสร้างความสุขให้กับเด็ก ครูควรรู้ว่า อะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ต่อการสอน

1.8 ครูควรให้โอกาสเด็กในการอภิปรายถึงแนวคิด ซึ่งครูจะช่วยให้ความคิดของนักเรียนกระจ่างชัดยิ่งขึ้น

1.9 ครูควรปลูกเร้าความพึงพอใจในความสำเเร็จ ซึ่งครูควรช่วยให้เด็กชาบซึ่งกับผลงานที่เกิดจากความพยายาม ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกว่า แนวความคิดเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเขา

2. การส่งเสริมเกี่ยวกับการแสดงออกถึงความรู้สึกภายในของนักเรียน
ครูศิลปศึกษาควรปฏิบัติดังนี้

2.1 ครูควรให้ความเห็นที่เป็นพื้นฐานต่อประสบการณ์ของเด็กไม่น้อยไปกว่าคุณภาพของผลงานรวมทั้งการให้เด็กสนใจในการแสดงออกถึงความคิดเห็นของตนเอง

2.2 ครูควรเน้นให้นักเรียนเห็นส่วนที่ดีที่สุดในงานของเขา เป็นการทำให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเเร็จ

2.3 ครูควรให้คำชมเชยแก่เด็กในการทำกิจกรรม และทำให้เด็กรู้สึกว่า เขาได้รับความช่วยเหลือในขณะที่ปฏิบัติงาน

2.4 ครูควรใช้คำพูดที่แสดงถึงการให้กำลังใจ เป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดความพยายามที่จะพัฒนาตัวเองต่อไป

2.5 ครูควรตั้งคำถามเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เขามีความพึงพอใจที่จะทำ รวมทั้งการช่วยแก้ปัญหาที่เด็กกำลังประสบอยู่

2.6 ครูตั้งคำถามเด็กในเรื่องทั่ว ๆ ไป เพราะจะทำให้เด็กรู้สึกประทับใจในตัวครู และเกิดความรู้สึกว่าครูมีความต้องการจะเรียนรู้ต่าง ๆ จากตัวเด็กเช่นกัน

2.7 ครูควรแน่ใจว่าคำถามที่ใช้ถามเด็กนั้น เด็กสามารถที่จะตอบได้ รวมทั้งการทำให้เด็กรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า นอกจากนี้ครูต้องตระหนักในคุณค่าผลงานของนักเรียนทุกคน

3. การกระตุ้นเร้าการแสดงทางด้านความคิด ครูศิลปศึกษาควรปฏิบัติดังนี้
 - 3.1 ครูควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสังเกตของเด็ก ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการสำรวจและการค้นหาความจริงของนักเรียน
 - 3.2 ครูควรทำให้เด็กรู้สึกว่ ความงาม และลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของการสังเกตและการอภิปรายภายในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนารสนิยมทางสุนทรียศาสตร์ให้กับนักเรียน
 - 3.3 ครูควรขยายความสนใจของนักเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถในการแสดงออกด้านความคิดของนักเรียน
 - 3.4 ครูควรเอาใจใส่เกี่ยวกับความสนใจ ของนักเรียนด้านคุณภาพของผลงาน โดยการสร้างสิ่งตลใจในเด็กพัฒนาการในการแสดงออกภายในตัวเองมากขึ้น
 - 3.5 ครูควรให้ความช่วยเหลือโดยตรงในขณะที่เด็กกำลังปฏิบัติงาน
 - 3.6 ครูควรเลือกเนื้อหาที่เด็กให้ความสนใจ โดยการให้ความเอาใจใส่อย่างเต็มที่ รวมทั้งการให้คำตอบในเรื่องที่เด็กกำลังสนใจ
 - 3.7 ครูควรเลือกสื่อวัสดุที่เหมาะสมกับความสามารถทางกายภาพและความสามารถทางจิตใจของนักเรียน และควรหลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวางการแสดงออกของนักเรียน
 - 3.8 ครูควรช่วยเด็กเลือกสื่อวัสดุทางศิลปะที่เหมาะสมกับการแสดงออกทางด้านอารมณ์ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงอย่างอิสระ
 - 3.9 ครูควรพิจารณาถึง ความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อ ความสามารถทางด้านจิตใจ เป็นองค์ประกอบในการเลือกเครื่องมือ และเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ
 - 3.10 ครูควรเลือกสื่อซึ่งทำให้เด็กสามารถบรรลุทางการแสดงออกที่น่าพึงพอใจมากที่สุด ตลอดจนการพัฒนาความพึงพอใจ และความสามารถในการแสดงออกของเด็ก
 - 3.11 ครูควรให้คำแนะนำ และจัดหาสื่อวัสดุ เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ

สตีเวนนี่ (Stivemni, 1969) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา โดยรวบรวมข้อเสนอแนะของทอร์แรนซ์ (torrance) ว่า ครูจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

1. คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรม และ โครงสร้างกิจกรรมทางศิลปะควรมีลักษณะยืดหยุ่น เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงด้านความคิดอย่างอิสระ
2. การส่งเสริมการจัดการกับจุดมุ่งหมายและแนวความคิด ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวความคิดที่แน่ชัดในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น
3. การสอนเกี่ยวกับทดสอบแนวความคิดอย่างเป็นระบบ คือ การสอนให้เด็กรู้จักตรวจสอบสิ่งที่กำลังจะทำ เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การระมัดระวังเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบที่ตายตัว ครูไม่ควรจำกัดอิสระภาพในการแสดงออกของนักเรียนโดยการจำกัดอยู่กับ การกำหนดรูปแบบงานศิลปะที่มีลักษณะตายตัว
5. การกำจัดความรู้สึกเกี่ยวกับคุณภาพผลงานทางศิลปะ ครูควรคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนศิลปะ มีความหมาย มากกว่าคุณภาพ และความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
6. การส่งเสริม และการประเมินการเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดริเริ่ม ครูคำนึงถึงความคิดริเริ่มว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในทางปฏิบัติ เด็กส่วนใหญ่จะมีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ครูควรรู้ว่าสิ่งใดที่เด็กให้ความสนใจเป็นพิเศษ แล้วส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้
7. การส่งเสริมให้เด็กตระหนักถึงปัญหา ครูควรส่งเสริมเด็กรู้จักตระหนักถึงปัญหา และความไร้ประสิทธิภาพจากกิจกรรม ภายในสังคมที่อยู่ใกล้ตัว แล้วร่วมกันพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา
8. การจัดกิจกรรมให้มีบรรยากาศกระฉับกระเฉง และสงบเงียบ ครูควรกำหนดให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีความเป็นระเบียบมากกว่ากำหนดงานให้ต่างคนต่างทำ
9. การพัฒนาทักษะการวิจารณ์อย่างมีโครงสร้าง ครูควรคำนึงว่าการวิจารณ์เป็นการประเมินผลงานส่วนบุคคล และเป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน ครูควรจัดให้มีการวิจารณ์ผลงานทุกสัปดาห์ ไม่ว่าจะเป็นการวิจารณ์รวมทั้งห้อง หรือเป็นกลุ่ม และควรส่งเสริมให้เด็กได้วิจารณ์งานของคนอื่นด้วย

10. การส่งเสริมเกี่ยวกับความรู้เพิ่มเติมจากการศึกษา ขอบข่ายความรู้ยาก หลากหลาย ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้ทดลองเรียนรู้ กับวิธีการในหลายรูปแบบ เพื่อให้เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองพึงพอใจ และเรียนรู้จากการประสบปัญหาในการทดลองกับวิธีการเหล่านั้น

11. ความพยายามในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ครูพยายามค้นคว้าหาความรู้ใหม่ เพื่อสร้างความสนใจและบรรยากาศในการเรียน ศิลปะศึกษาให้มีชีวิตชีวา และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ฟิลล์ (Pille, 1973) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนในระดับประถม ว่า การจัดการเรียนการสอนครูศิลปะศึกษาจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

1. การเตรียมการสอนวิชาศิลปะศึกษา ครูจะต้องมีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี รวมทั้งการทดสอบและทดลองใช้เครื่องมือ และสื่อวัสดุ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูต้องคำนึงถึงเทคนิคในการสอนเด็ก ครูรู้จักจังหวะในการเข้าแทรกแซง ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการให้คำแนะนำ หรือกระตุ้นเร้าให้เด็กสามารถใช้สื่อวัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้เด็กเกิดการพัฒนาในทิศทางที่พึงประสงค์

3. ครูควรจัดหาสื่อวัสดุทางศิลปะ ครูต้องเตรียมและจัดหาสื่อวัสดุที่เหมาะสมกับกิจกรรม และวัยของเด็ก รวมทั้งเป็นสื่อวัสดุที่มีคุณภาพ

4. ครูควรจัดเตรียมสถานที่ปฏิบัติงานศิลปะ ครูควรจัดหาและออกแบบบริเวณที่ว่างสำหรับปฏิบัติงานให้เพียงพอ ควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับใช้งาน นอกจากนี้จะต้องเตรียมสื่อวัสดุที่มีความหลากหลาย สื่อที่มีลักษณะพิเศษ และเพียงพอสำหรับการใช้งาน

5. ครูควรช่วยให้เด็กสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถช่วยให้เด็กสามารถสามารปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกระตุ้นเร้าด้วยสื่อวัสดุทางศิลปะ การสอนให้เด็กรู้จักตรวจสอบคุณภาพของสื่อวัสดุ การสำรวจสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการช่วยเด็กแก้ปัญหาเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ

6. ครูควรเข้าใจธรรมชาติการแสดงออกทางด้านผลงานของศิลปะของเด็ก เพราะผลงานของเด็กเป็นสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ และไม่สามารถควบคุมได้

จากความคิดเห็นของนักวิชาการและนักการศึกษาทางศิลปศึกษา อาจสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษานั้นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ การเตรียมการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรม เนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน การใช้วิธีสอนเทคนิคการสอนที่เหมาะสม การจัดสภาพบรรยากาศในการเรียนที่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม การจัดเตรียมสื่อวัสดุการใช้สื่อวัสดุให้มีประสิทธิภาพ การวัดผลประเมินผลที่ให้ผลในทางบวก รวมไปถึงสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งทำให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ลักษณะ และความสำคัญของเขตการศึกษา 4

ในการศึกษา เรื่องปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษา ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 ผู้วิจัยเชื่อว่า ลักษณะสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ของเขตการศึกษา 4 น่าจะเป็นผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งพอจะสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

สภาพทางภูมิศาสตร์

เขตการศึกษา 4 ประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ 5 จังหวัด คือ กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต และระนอง ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของคาบสมุทรอินเดียน ชายฝั่งทะเลอันดามัน มีเนื้อที่รวมทั้งเขตการศึกษา 4 ประมาณ 18,396.72 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ พื้นที่โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน และที่ราบตามชายฝั่งทะเล และพื้นที่ที่เป็นเกาะขนาดใหญ่ และเกาะขนาดเล็ก รวมทั้งหมดประมาณ 380 เกาะ คือ จังหวัดกระบี่ 130 เกาะ จังหวัดตรัง 25 เกาะ จังหวัดพังงา 160 เกาะ จังหวัดภูเก็ต 39 เกาะ และจังหวัดระนอง 26 เกาะ สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ มีสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น มีฝนตกเกือบตลอดปี ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ในภูมิภาคนี้ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีฝนตกเกือบตลอดปีมีค่าเฉลี่ยทุกจังหวัดประมาณ 147 วัน ในรอบ 1 ปี มีปริมาณน้ำฝนวัดได้เฉลี่ยประมาณ 2427.62 มิลลิเมตร อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 34.42 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุด ประมาณ 20.76 องศาเซลเซียส (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2527)

ประชากร การปกครอง ทวีพยากร อาชีพ วัฒนธรรม และการคมนาคม

ประชากรในเขตการศึกษา 4 สํารวจตามลํามะโนประชากร และเคหะเมื่อปี 2531 มีประมาณ 1,289,983 คน แยกเป็นเพศชาย 635,875 คน เพศหญิง 653,998 คน (กรมการปกครอง, 2532) ประชากรในเขตการศึกษา 4 แบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความแตกต่างด้านศาสนา และเชื้อสาย ดังนี้

1. คนไทยพื้นเมือง เป็นกลุ่มคนไทยแท้ที่อาศัยในจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา มาแต่เดิมส่วนใหญ่อาศัยในอยู่ตามชนบท และในทัวเมืองเป็นบางส่วน
2. คนไทยเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อทำการค้า และทำเหมืองแร่ ได้แต่งงานกับคนไทยจนมีเชื้อสายสืบลูกหลานมาจนกระทั่งปัจจุบัน
3. คนไทยมุสลิม เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยในจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 4 ส่วนมากจะตั้งบ้านเรือนตามชายฝั่ง และเกาะต่าง ๆ ในทะเลอันดามัน
4. ชาวไทยใหม่ หรือภาษาถิ่นเรียกว่า ชาวเล เป็นชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนตามชายฝั่งทะเล และเกาะต่าง ๆ ไม่ชอบอยู่ประจำที่ มักอพยพเคลื่อนย้ายภูมิสำเนาไปเรื่อย ๆ ทำให้เกิดปัญหาด้านการศึกษา มีความเป็นอยู่ง่าย ๆ ดำรงชีวิตด้วยการจัดสัตว์น้ำปัจจุบันส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานตามชายฝั่งทะเล และตามเกาะต่าง ๆ ในจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต

การปกครองในเขตการศึกษา 4 แบ่งเขตการปกครอง เป็น 26 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 214 ตำบล 1312 หมู่บ้าน

ด้านอาชีพ ประชากรในเขตการศึกษาส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพคล้ายคลึงกัน เนื่องจากมีสภาพทางภูมิศาสตร์ ของจังหวัดต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก ได้แก่ การทำสวนยาง การประมง การทำเหมืองแร่ รับราชการ และค้าขาย

ด้านทวีพยากร จังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 4 มีทวีพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์สามารถทำรายได้ให้จังหวัดต่าง ๆ จำนวนไม่น้อย ทวีพยากรที่สำคัญได้แก่ แร่ดีบุก ลิกไนต์ แร่วูลแฟรม ดินขาว เซอร์คอน โมนาไซต์ สัตว์น้ำ และ ไม้โกงกาง ไม้หลุมพอ ไม้ยาง ไม้ตะเคียน เป็นต้น

ด้านวัฒนธรรม ในเขตการศึกษา 4 มีประเพณีที่สำคัญที่คนส่วนใหญ่ถือปฏิบัติตั้งแต่โบราณ เช่น การนับถือบรรพบุรุษ การเข้าทรง ประเพณีลอยเรือของชาวไทยใหม่ เป็นต้น การนับถือศาสนาส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และ

ศาสนาอื่น ๆ ภาษาพูดเป็นภาษาไทยปักษ์ใต้ ซึ่งมีภาษาจีน อังกฤษ และภาษามลายู ปนอยู่บ้าง บางคำ นอกนั้นเป็นภาษาชนกลุ่มน้อย เช่นภาษาชาวเล เป็นต้น

ด้านการคมนาคม การคมนาคม และการขนส่งในเขตการศึกษา 4 มีทั้ง ทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ ส่วนการคมนาคม และการขนส่งในตัวอำเภอ ตำบล และท้องถิ่นที่ห่างไกล ส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง เลียบตามไหล่เขา ดังนั้นการเดินทางในฤดูฝนค่อนข้างลำบาก ทำให้เกิดปัญหาทางการศึกษา และการปกครอง ส่วนการเดินทางระหว่างเกาะต่าง ๆ กับผืนแผ่นดินใหญ่ ส่วนใหญ่จะใช้เรือหางยาวรับจ้าง (สศก. 2526 ก ข ค ง จ)

สภาพทางการศึกษา

การจัดการศึกษาในเขตการศึกษา 4 ได้มีการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยจำนวนอำเภอ กลุ่มโรงเรียน โรงเรียน ห้องเรียน ผู้บริหาร ผู้บริการ จำนวนครู และนักเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญทางการศึกษาในเขตนี้ และน่าจะเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา (ตารางที่ 1)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 จำนวนจังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน โรงเรียน นักเรียน และห้องเรียน
ในเขตการศึกษา 4 ปีการศึกษา 2533

รายจังหวัดในเขตการศึกษา 4	จำนวน อำเภอ	ขนาดกลุ่มโรงเรียน				จำนวน โรงเรียน	จำนวนนักเรียน			จำนวน ห้องเรียน
		เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม		ชาย	หญิง	รวม	
ภูเก็ต	3	0	4	3	7	50	8,911	8,498	17,409	589
กระบี่	7	13	14	7	34	230	25,815	24,260	50,075	2,014
ตรัง	8	1	33	10	44	338	37,812	36,216	74,028	2,846
พังงา	8	12	14	2	28	178	16,810	15,529	32,339	1,431
ระนอง	4	5	3	4	12	101	10,155	9,474	19,629	783
รวม	29	31	68	26	125	897	99,503	93,977	193,480	7,663

ที่มา : ข้อมูลรายภาค-เขตการศึกษา ปีการศึกษา 2533 (ฝ่ายข้อมูลสถิติและ รายงาน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ: 2533)

ตารางที่ 2 จำนวนครู จำแนกตามประเภทในเขตการศึกษา 4 ปีการศึกษา 2533

รายจังหวัดในเขตการศึกษา 4	ผู้บริหาร	ผู้สอน	ผู้บริการ	รวม
ภูเก็ต	71	1364	10	1445
กระบี่	250	2585	2	2837
ตรัง	385	3708	1	4094
พังงา	200	1912	0	2112
ระนอง	107	995	2	1014
รวม	1,013	10564	15	11592

ที่มา : ข้อมูลรายภาค - เขตการศึกษา ปีการศึกษา 2533 (ฝ่ายข้อมูลสถิติและ
รายงานสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ: 2533)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

นันทนา ชันศิริ (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร
การศึกษาจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" พบว่า
ผู้บริหารการศึกษามีความเห็นว่ ครูระดับประถมศึกษาที่ดี ควรมีความรู้ และทักษะเกี่ยวกับ
การจัดการเรียนการสอน เช่น ความรู้เกี่ยวกับการจัดห้องเรียน การจัดตารางสอน
จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เนื้อหาสาระของหลักสูตร ขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปจัดทำ
บันทึกการสอน วิธีสร้างแรงจูงใจ จิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก การเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ ให้
เหมาะสมกับบทเรียน การสร้างอุปกรณ์ง่าย ๆ ส่วนทักษะที่ผู้บริหารเห็นว่าจำเป็นมากที่สุด คือ
ทักษะในการเตรียมการสอน และทำบันทึกการสอน การใช้คำพูดในการสื่อสาร ประสิทธิภาพ
ในการตรวจงาน และการส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้

กุลวดี เรืองเดช (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอน" กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน พบว่า ครูที่มีเพศ วุฒิ จำนวนปีที่ทำการสอน ระดับชั้นที่สอน สังกัดต่างกัันนั้น มีพฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งพฤติกรรมทั้งสองด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก กล่าวคือ ครูที่มีพฤติกรรมการสอนในด้านการเตรียมการสอนมากจะใช้อุปกรณ์การสอนมากด้วย

มาณพ ภาษิตวิไลธรรม (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัดสกลนคร และ นครพนม" พบว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหารการศึกษาให้ความเห็นตรงกันเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร และนครพนม ต้องประกอบด้วยสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สามารถกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักช่วยตนเอง
2. สามารถพิจารณาตัดสิน และลงโทษนักเรียนได้อย่างยุติธรรม
3. มีการเตรียมการสอนโดยการทำโครงการสอน บันทึกการสอนได้อย่างชัดเจน

และสามารถปฏิบัติได้จริง

4. กล้าแสดงความคิดเห็น
5. มีการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนทุกครั้ง
6. รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วยความเต็มใจ
7. ยอมรับเมื่อตัวเองสอนผิดพลาด
8. สามารถควบคุม ดูแล ส่งเสริมนักเรียนในการจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

การเรียนการสอน

9. สามารถเสนอบทเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่สนใจของนักเรียน เกิดเจตคติที่ดีในวิชาที่เรียน

10. สามารถใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะวิชา และสภาพการสอน

ประโยชน์ จันทร์โชติ (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา" จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู 194 คน ผู้บริหาร

50 คน นักเรียน 95 คน และผู้ปกครองนักเรียน 150 คน รวม 489 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ทัศนะต่อคุณลักษณะครูด้านต่าง ๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ คุณลักษณะด้านการสอน คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานทั่วไป คุณลักษณะด้านความเป็นประชาธิปไตย คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพกับนักเรียน คุณลักษณะด้านคุณธรรมและศีลธรรม คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะด้านบุคลิกลักษณะ เป็นอัตราส่วนตามลำดับดังนี้ คือ 6:5:5:5:4:4:3 นอกจากนี้ยังพบว่าครูมีความแตกต่างกันในเรื่อง เพศ อายุ วุฒิ มีทัศนะต่อคุณลักษณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมบูรณ์ ตันยะ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา จุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครูประจำการระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดเทศบาลในเขตการศึกษา 11 จำนวน 758 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำการระดับประถมศึกษามีความต้องการที่จะสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของตนเองจำนวน 21 สมรรถภาพย่อย ในสมรรถภาพด้านการสอนสี่กลุ่ม ยกเว้นสมรรถภาพด้านการวางแผนการเรียนการสอน โดยที่ครูประจำการระดับประถมศึกษาที่มีวุฒิทางวิชาชีพแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 และ ครูประจำการระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันมีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ดวงคำ ฐะคำ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสอดคล้องระหว่างสมรรถภาพครูในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย กับสมรรถภาพที่คาดหวังตามหลักสูตร พ.ศ. 2521" พบว่า ครูประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายเห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพด้านความรู้ และทักษะยังไม่เพียงพอที่จะสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

กัญญา เตชาภิวัฒน์สกุล (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน" พบว่า

1. ครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน ประสบปัญหาด้านการใช้ บัตรงาน การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพื้นฐานประกอบอาชีพอันควรแก่วัย ความสามารถในการสอน ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาคเนื้อหา และทฤษฎี และปัญหาการผลิตสื่อด้วยวัสดุในท้องถิ่น

2. ครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน มีความต้องการเกี่ยวกับการ จัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้นักเรียนได้รับความรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และสนุกสนาน ความต้องการในเรื่องการสร้าง และปลูกฝังระเบียบวินัยในการทำงานของ นักเรียน

3. การเปรียบเทียบปัญหาด้านการสอนตามตัวแปรด้านวุฒิ และประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และปริญญาโทครูที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหา การสอนในการเตรียมการสอนวัสดุประสงค์ของการสอน วิธีการ และเทคนิคการสอน การผลิต และการใช้สื่อการสอน การวัดผล และการประเมินผลการสอน และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อันของเด็กที่ไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนตามตัวแปร ด้านวุฒิ และประสบการณ์ในการสอน พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และ ปริญญาโท ความคิดเห็นของครูปริญญาตรีและปริญญาโท มีความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพ ด้านการสอนและวัตถุประสงค์การสอนแตกต่างกัน

สุทัศน์ แดงทอง (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท" จุดมุ่งหมายของการ วิจัยนี้ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการ เตรียมการสอน วิธีสอนที่ครูใช้ การใช้อุปกรณ์การสอน การควบคุมชั้นและการสร้างบรรยากาศ ในห้องเรียน และการวัดผลประเมินผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียน ประถมศึกษา โดยส่วนรวมจะอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้าน การควบคุมชั้น และสร้างบรรยากาศในด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านวิธีสอนที่ครูใช้ด้าน การเตรียมการสอน และด้านการใช้อุปกรณ์การสอน ครูที่มีวุฒิการศึกษา และอายุต่างกัน

มีพฤติกรรมการสอน ในด้านการเตรียมการสอนวิธีสอนที่ครูใช้ การใช้อุปกรณ์การสอน การควบคุมชั้น และสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และการวัดผลประเมินผลแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนใน ด้านการใช้อุปกรณ์การสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิภาพรรณ กุลติล (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะครูศิลปะที่พึงประสงค์ ตามการรับรู้ของครูศิลปะ และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า

ด้านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนศิลปศึกษา

1. ครูศิลปะควรเตรียมอุปกรณ์การสอนให้พร้อม ทันสมัย ถูกต้อง เหมาะสม เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และครูศิลปะควรผลิอุปกรณ์การสอนด้วยตนเอง
2. ครูศิลปะควรใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัย และควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับ สภาพการณ์ในปัจจุบัน
3. ครูศิลปะควรสอนศิลปะ โดยคำนึงถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ยึดหลักสูตร และจุดประสงค์การเรียนรู้ ลำดับขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียดและเน้นการปฏิบัติด้านทักษะ
4. ครูศิลปะควรเน้นการแสดงออกอย่างเสรี การทำงานร่วมกัน เน้นคุณภาพของ งานมากกว่าปริมาณของผลงาน และให้ความสนใจนักเรียนอย่างทั่วถึง
5. ครูศิลปะควรสอนให้นักเรียนร่วมกันวิจารณ์งานผลงานเพื่อแก้ปัญหา และข้อบกพร่อง
6. ครูศิลปะควรมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า และควรชี้แจงให้เห็นถึงคุณค่าและ ประโยชน์ของศิลปะ

ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนศิลปศึกษา

1. ครูศิลปะควรวัดผลโดยคุณลักษณะการ ไม่ควรวัดผลโดยเปรียบเทียบผลงานของ นักเรียน และการวัดผลประเมินผลควรปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูศิลปะควรสังเกตพฤติกรรมในการทำงาน และความคิดสร้างสรรค์ ในการทำงาน ของนักเรียน
3. ครูศิลปะควรพิจารณาผลงานนักเรียนเพื่อพัฒนา แก้ไขข้อบกพร่องและควร ตีชมผลงานอย่างมีเหตุผล

4. ครูศิลปะควรมีเกณฑ์การวัดผลโดยยึดวัตถุประสงค์ของงานแต่ละชิ้น
5. ครูศิลปะควรวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และให้คะแนนตามลำดับขั้นตอนในการทำงาน
6. ครูศิลปะควรพิจารณาความสนใจ ความตั้งใจ ความตรงต่อเวลาในการส่งงานของนักเรียน
7. ครูศิลปะควรแจ้งเกณฑ์ในการวัดผลให้นักเรียนทราบ และควรแจ้งผลในการทำงานให้นักเรียนทราบเพื่อการปรับปรุง และแก้ไข
8. ครูศิลปะไม่ควรนำค่านิยมของตัวเองมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินผลงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

มัสเซลลา และ รูเบน (Musella and Ruben, 1968) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Student Opinion on college Teaching" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในวิทยาลัยครูที่มีต่อมหาวิทยาลัยอัลบานี นิวยอร์ก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งส่งไปให้นักศึกษาปีที่ 4 ทุกสาขา ได้รับคืน 394 ชุด พบว่า ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ที่ส่งผลทางบวกต่อการใช้ความคิด ของนักศึกษามากที่สุด คือ

1. มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่สอน
2. มีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษา
3. มีความสามารถในการใช้คำถาม
4. มีความสามารถในการใช้คำพูด
5. มีความรู้ดี
6. มีความสามารถในการจัดลำดับเนื้อหาที่สอนเป็นอย่างดี
7. มีความสามารถในการอภิปรายอย่างกว้างขวาง

วอร์ทูบา และ ไรท์ (Wortuba and Wright, 1975) ได้กล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ในบทความเรื่อง "How to Develop a Teacher-Rating Instrument" ซึ่งได้ศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือสำหรับประเมินผลการสอนของอาจารย์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตในมหาวิทยาลัยซานดิเอโก (San Diego University) พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ได้แก่

1. มีความรู้กว้างขวาง ถูกต้องทันสมัย และรู้อย่างแท้จริง
2. ส่งเสริมให้นิสิตได้แสดงความคิดเห็น
3. มีความกระตือรือร้นในการสอน
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม
5. สามารถอธิบายให้เข้าใจง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน
6. ชอบช่วยเหลือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
7. ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
8. มีความยุติธรรม
9. มีความสนใจในเรื่องที่สอน

สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน ได้แก่

1. วิธีสอน
2. อุปกรณ์การสอน
3. บุคลิกภาพ
4. บรรยากาศในห้องเรียน
5. ทศนคติของอาจารย์ต่อนิสิต
6. ทศนคติของอาจารย์ต่อวิชา

แอฟเทรธ (Aftreth, 1978) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Differences Among Elementary School Teacher Administrators and Parents in the Comparison of Teacher Competencies" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาว่า สมรรถภาพที่คาดหวัง กับสมรรถภาพที่เป็นจริงในอาชีพครู เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่นำไปใช้กับครูประถมศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักเรียน พบว่า

1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครู ระหว่างสมรรถภาพที่คาดหวังกับสมรรถภาพที่เป็นจริง โดยส่วนรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ความแตกต่างระหว่างความคาดหวังความเป็นจริงอยู่ระหว่างร้อยละ 36.62

2. ในด้านประสบการณ์ ผู้ปกครองกับผู้บริหารอาวุโส เห็นว่าครูประถมศึกษา มีสมรรถภาพที่เป็นจริงต่ำกว่าสมรรถภาพที่คาดหวัง อย่างไรก็ตามครูที่มีอายุมากมีความเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูเป็นทางบวกมากกว่าครูอายุน้อย

3. ครูประถมศึกษามีความเห็นว่า ตนเองมีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานครู อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

Ampai Tiranaser (1984) ทำการวิจัยเรื่อง "Art Education for Elementary School Teacher: A Study of Education Needs in Thailand" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีอาชีพด้านการสอนศิลปศึกษา และครูศิลปศึกษา ในระดับประถมศึกษา ในประเทศไทย ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย

1. ครูก่อนประจำการ
 2. ครูประจำการ
 3. ผู้สอนในสถาบันศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู
- ระเบียบวิธีในการวิจัย คือ

1. รายละเอียดเกี่ยวกับวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง เช่น เนื้อหาของหลักสูตรระดับประถมศึกษา ศิลปะสำหรับครูประถมศึกษา และภูมิหลังในการจัดการศึกษาทางศิลปศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามซึ่งเป็นแบบ Self Administered Questionnaire ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Non Parametric Measurement

ผลสรุปการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรศิลปศึกษาต้องประกอบด้วย ทฤษฎีพื้นฐาน ด้านการสอนศิลปศึกษา และกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ได้แก่ รายวิชาเกี่ยวกับทฤษฎีทางศิลปะขั้นพื้นฐาน การจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาซึ่งควรเริ่มจากเนื้อหาที่มีความสำคัญมากที่สุด ไปหาเนื้อหาที่มีความสำคัญที่มีความสำคัญน้อยที่สุด เช่น

1. หลักการทางศิลปะ
2. พฤติกรรมมนุษย์กับศิลปะ
3. ประวัติศาสตร์ และความสัมพันธ์ทางสังคมต่อวิชาศิลปศึกษา

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรศิลปศึกษาสำหรับครูประถม

ดังนี้

1. รายวิชาที่จัดควรจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงด้านอาชีพของผู้ที่เรียนจบทางด้านนี้
2. รายวิชาที่จัดจะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร ในการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพที่มีลักษณะเฉพาะตัวเท่านั้น
3. ควรพิจารณาเนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐาน ซึ่งต้องผ่านการคัดเลือกและได้รับการจัดเป็นอย่างดี ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักการที่มีความสัมพันธ์กับคุณประโยชน์ด้านการเรียนรู้ และการจัดการสอนศิลปศึกษา

ฮอปสัน (Hopson, 1985) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Discriptive Study of the Problems and Concerns of Beginning Art Teacher" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. เพื่อจำแนก และบรรยายถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ของครูศิลปศึกษา ซึ่งเป็นครูบรรจุใหม่ ในรัฐเนบราสกา ไอโอวา มิสซูรี แคนซัส โคโลราโด ไวโอมิง และรัฐเซาท์ดาโกตา ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนตั้งแต่ 1-2 ปี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาด้านการสอนศิลปศึกษา โดยจำแนกออกเป็น 8 ด้าน คือ (1) การคุมชั้นเรียน (2) ทักษะของครูต่อการจัดโปรแกรมการสอนศิลปศึกษา (3) ด้านการสอน (4) เครื่องอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ และวัสดุเกี่ยวกับการสอน (5) การจัดชั้นเรียน และการจัดการเรียนการสอน (6) การวางแผน และการพัฒนาหลักสูตร (7) การพัฒนาด้านอาชีพ (8) การปรับปรุง และการพัฒนาการวัดผลและประเมินผล ผลสรุปของการวิจัยพบว่า

1. เกี่ยวกับอายุ กลุ่มครูที่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 21 มีปัญหาเกี่ยวกับเครื่องอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ และสื่อวัสดุ กลุ่มครูที่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี ประสบปัญหาด้านดังกล่าวร้อยละ 11 ส่วนครูที่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ประสบปัญหา ร้อยละ 14

2. เกี่ยวกับเพศ ครูที่เป็นเพศหญิงร้อยละ 14 จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับเครื่องอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ และสื่อวัสดุ ส่วนครูที่เป็นเพศชายพบว่าร้อยละ 7 ที่ประสบปัญหาด้านนี้

3. เกี่ยวกับประชากรของโรงเรียน พบว่าครูที่สอนหลายโรงเรียนในคราวเดียวกันร้อยละ 32 จะประสบปัญหาด้านการจัดห้องเรียน และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับครูที่สอนโรงเรียนเดียวจะประสบปัญหาน้อยกว่า และครูที่สอนในโรงเรียนที่จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 600 คนขึ้นไป พบว่าร้อยละ 28 จะประสบปัญหาด้านการคุมชั้นเรียน

4. เกี่ยวกับระดับชั้นที่สอน พบว่าครูที่สอนในระดับประถมศึกษาร้อยละ 22 จะประสบปัญหาในเรื่องการจัดชั้นเรียน และยังมีอีกกว่าครูในระดับประถมศึกษาจะมีระดับปัญหาสูงกว่าครูในระดับมัธยม และครูในระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายถึง 3 เท่า ส่วนปัญหาในการควบคุมชั้นเรียนพบว่าครูที่สอนในระดับมัธยมจะประสบปัญหาด้านนี้ ร้อยละ 29 ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาประสบปัญหาร้อยละ 22 และครูที่ทำการสอนในระดับชั้นอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะประสบปัญหาด้านนี้ร้อยละ 15

เดวิส (Davis, 1986) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Current Practices in Art for the Elementary Teacher Preparation on Accredited Historically Black College and University in the South" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสำรวจวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมครูศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ภายใต้อำนาจหน้าที่ของวิทยาลัยคนผิวดำ และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในรัฐทางตอนใต้ เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารภาควิชาในระดับวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย 22 แห่ง เกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการสอนศิลปศึกษา และความต้องการเกี่ยวกับการรับรองด้านอาชีพครูศิลปศึกษาจากสถาบันการศึกษา 11 แห่ง ผลสรุปจากการวิจัย คือ

1. ผู้บริหารภาควิชาศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จุดมุ่งหมายทางศิลปศึกษาสำหรับครูระดับประถมศึกษานั้น ควรจะตอบสนอง และการมีส่วนร่วมในการเพิ่มประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้สื่อวัสดุทางศิลปศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของวิชาศิลปศึกษา และกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ
2. การจัดการรายวิชาศิลปศึกษา ควรจะเชื่อมโยงเกี่ยวกับการศึกษาทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ และกระบวนการเรียนการสอน การเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีด้านประสบการณ์ที่เกิดจากการทดลอง และการปฏิบัติงานทางศิลปะ อย่างไรก็ตามวิทยาลัยคนผิวดำเหล่านี้ ยังไม่สามารถจัดการรายวิชาพื้นฐานทางศิลปะ ได้แก่ วิชาปรัชญาทางศิลปะ ศิลปะวิจารณ์ และรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ภาควิชาศิลปศึกษาควรจะแสดงให้เห็นถึงสมรรถภาพเกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพ
4. สมรรถภาพที่น่าพึงพอใจเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาสำหรับผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ทางศิลปะ คือ ความสามารถในการพัฒนาความรู้สึก และความสามารถในการใช้ความรู้กับกระบวนการสร้างสรรค์ และการใช้สื่อวัสดุทางศิลปศึกษา
5. การประเมินผลโดยการสำรวจความบกพร่องของภาควิชาควรมีการดำเนินการเป็นระยะ ๆ
6. หลักสูตรสำหรับการเตรียมครูในระดับประถมศึกษา ควรจะเน้นกระบวนการปฏิบัติทางศิลปะมากกว่าเนื้อหาและความรู้ทางทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะ
7. ภาควิชาศิลปศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถทำการวิจัยทางศิลปศึกษา และทฤษฎีพื้นฐานทางศิลปศึกษา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการสอนวิชาศิลปะวิจารณ์ และสุนทรียภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษานั้น พบว่า งานวิจัยภายในประเทศไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาโดยตรง ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในระดับการศึกษาอื่น ๆ และเน้นคุณลักษณะทั่วไปของครูไม่ได้เน้นเฉพาะเจาะจงในด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศนั้น แม้จะมีการศึกษาวิจัยในระดับประถมศึกษา แต่ก็ไม่ได้เน้นเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอนโดยตรง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย